

Region Kalmar län

Rekommenderade läkemedel i Kalmar län **2019**

INNEHÅLL

Före farmakologin	3	Tänder - Munhåla	42-43
Allergi	4-6	Urologi	43
Astma - KOL	8-11	Äldre och läkemedel	44-45
Demens	12-13	Ögon	46
Endokrinologi	14-17	Öron, näsa, hals	46
Gynekologi	18-19		
Hematologi - Blod	20		
Hjärta - Kärl	20-22		
Hud	23-25	Tillfälligt uppehåll vid intorkning	47
Infektioner	26-29	Kommunala förråd	48-49
Mage - Tarm	30-31	Hitta mallen i Cosmic	50-51
Neurologi	32-33	Läkemedel och miljö	52
Osteoporos	34-35	Läkemedelsmål 2019	53
Palliativ vård i livets slutskede	36	Övrig information	54
Psykiatri	37-39	Kontaktuppgifter	55
Smärta - Inflammation	40-42	Spartips för god hushållning	56

Följ de gröna plupparna
i Cosmic

LÄKEMEDELSKOMMITTÉN

Region Kalmar län

Varje dag lite bättre
– kraften hos många!

Kära läsare,

Tack till alla som med sin expertis, grundad på vetenskap och beprövad erfarenhet, bidragit till uppdateringen av Läkemedelskommitténs rekommendationer för kloka val av läkemedel.

Ett extra stöd vid val av rekommenderade preparat är förskrivningsmallarna i Cosmic. De bevakas löpande, så att det ska bli lätt att välja rätt preparat. Vid brist på en viss produkt, kan mallarna justeras för att underlätta val av ersättningspreparat.

För god hushållning, välj billigare alternativ (generika eller biosimilarer) där så är möjligt. Då får vi bättre råd till nya innovativa läkemedel, som kan vara mycket dyra.

Vissa läkemedel får apoteken inte byta ut till billigare alternativ, utan den som förskriver måste själv aktivt välja ett preparat som är medicinskt likvärdigt men med lägre pris. Några tips finns på sista sidan (häftets baksida).

I rationell behandling ingår att utvärdera effekter och biverkningar. En behandling som inte ger önskad effekt är inte heller kostnads-effektiv, även om läkemedlet är mycket billigt. Tänk efter en extra gång innan du förnyar receptet!

Det är inte ovanligt att välkända originalpreparat dras ut ur förmånen när generika har etablerats på marknaden. Aktuella exempel är Ezetrol och Laponex. De ingår inte längre i högkostnadsskyddet. Då får de inte bytas ut mot generika av apoteket, och dessutom är prissättningen fri. Det kan bli dyrt för den som ska betala. Använd därför gärna mallar även vid förnyelse av recept. Då får du hjälp med att välja en lämplig ersättningsprodukt, som ingår i förmånen.

Med hälsningar från Läkemedelskommittén genom
Ellen Vinge
Ordförande

FÖRE FARMAKOLOGIN

Rökning orsakar eller är riskfaktor för många sjukdomar. Se Nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder 2011 – stöd för styrning och ledning! www.socialstyrelsen.se

Tobaksrökning kan minska effekten av läkemedel:

a) via farmakokinetiken:

- rökning ökar metabolismen av många läkemedel, t ex klorzapin, olanzapin, duloxetin (Cymbalta), melatonin (Circadin), agomelatin (Valdoxan), metadon, klorzoxazon (Paraflex), lamotrigin, rasagilin (Azilect), ropinirol, teofyllin, koffein, flera läkemedel mot cancer.

- Efter totalt rökstopp ser man minskad metabolism inom 2 veckor. Då kan ibland dosjustering nedåt bli nödvändig.

b) via oklar mekanism:

- Rökning minskar effekten av metotrexat och TNF-alfa-antagonister vid reumatoid artrit.

Rökare får större effekt av vissa läkemedel:

En systematisk review med metaanalyser av flera randomiserade studier av trombocythämmare visade att deras effekt på kliniska utfall var störst hos rökare (Gagne et al. BMJ 2013).

Rökning av cannabis:

Har troligen liknande effekter som tobaksrökning, men är mindre väl studerat.

Läs mer i "Rökning och läkemedel" som du hittar genom att skriva rökning i sökrutan på Samarbetsportalen.

SVÅR ALLERGISK REAKTION MED ALLMÄNPÅVERKAN/ANAFYLAXI

Handläggandet sker stegvis:

1. Adrenalin ges intramuskulärt och omgående

Adrenalinpenna Emerade

Dos: < 20 kg 150 mikrog im
 ≥ 20 kg 300 mikrog im
 ≥ 60 kg 500 mikrog im

Dosen upprepas var 5-10 min efter behov!

2. Motverka cirkulationssvikt och hypoxi

- Liggande patient!
- PVK och snabb vätskeinfusion (Ringer-Acetat)
- Syrgas
- Inhalation Ventoline i nebulisator vid obstruktivitet

Dos: < 30 kg: 2,5 mg
 ≥ 30 kg och vuxna: 5 mg

Patienten ska stabiliseras!

Om patienten inte är stabil återupprepas steg 1 och 2.

3. När patienten är stabil ges antihistamin och kortison Antihistamin

Desloratadin per os i dubbel dos

< 6 år: 2,5 mg (oral lösning Aeries)
 6-12 år: 5 mg
 >12 år och vuxna: 10 mg

- Antihistamin ger effekt inom 30-60 minuter oavsett administrationsätt.
- Dämpar klåda, nässelutslag och allergisk rinit.

Undvik Tavegyl. Likvärdig antihistamin-effekt men sederande och risk för blodtrycksfall.

Kortison

Tablett Betapred 0,5 mg per os

< 6 år: 6 st
 ≥ 6 år och vuxna: 10 st

ALTERNATIVT

Injektionsvätska Betapred 4 mg/ml

< 6 år: 1 ml (4 mg) iv/im
 ≥ 6 år och vuxna: 2 ml (8 mg) iv/im
 eller

Injektionsvätska Solu-Cortef 50 mg/ml

< 6 år: 2 ml (100 mg) iv/im
 ≥ 6 år och vuxna: 4 ml (200 mg) iv/im

- Kortison ger effekt efter 2-3 timmar oavsett administrationsätt.
- Blockerar sena effekter av den allergiska reaktionen.

Observera: Överväg provtagning tryptas, dokumentera händelseförloppet och tänk på att observationstiden varierar beroende på anafylaxigrad.

[SFFA anafylaxirekommendationer.](#)

TERAPIRÅD**Anafylaxi:**

Tänk på att förskriva 2 Emeradepennor (adrenalinpennor), ifall dosen behöver upprepas. Dock ej nödvändigt efter enbart urtikaria och/eller enbart lokalreaktion. Se till att patienten får instruktioner om hur Emerade ska användas.

Överväg remiss till allergimottagning för utredning.

ALLERGISK RINOKONJUNKTIVIT

Vid lindriga, kortvariga besvär:

Egenvård med receptfria preparat.

[Se särskilt dokument.](#)

Vid svårare, långvariga besvär:

1. Peroralt antihistamin

desloratadin	Desloratadin Rf	
desloratadin	Aerius oral lösning	Till barn 1-5 år

2. Tillägg av lokalbehandling

Ögon

levokabastin	Livostin Rf	
natriumkromoglikat	Lomudal Rf	
emedastin	Emadine	Från 3 år.

Näsa

mometason	Mometason nässpray Rf	
levokabastin	Livostin nässpray Rf	

AKUT URTIKARIA UTAN ALLMÄNPÅVERKAN

Vuxna

- 1 tablett desloratadin
- 10 tabletter Betapred 0,5 mg (dessa kan intas utan att lösas upp i vatten)

Barn

Desloratadin oral lösning 0,5 mg/ml (Aerius)	1-5 år 2,5 ml 6-11 år 5 ml Fr.o.m. 12 år Antihistamin i vuxendos
Betapred tablett 0,5 mg	< 6 år 6 tabletter ≥ 6 år 10 tabletter

KRONISK URTIKARIA AV ALLERGISK ELLER ICKE-ALLERGISK ART

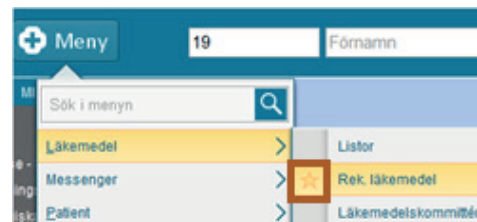
desloratadin	Desloratadin Rf	Kan ges till gravida. Se www.janusinfo.se
desloratadin	Aerius oral lösning	För barn 1-5 år.

Upp till 4-dubbeldos antihistamin kan behövas. Ange OBS! på receptet om utanför FASS-dosering.

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, ☞=Byts ej, förskrivaren väljer

Så hittar du REK listan i Cosmic:

Finns i menyn under fliken Läkemedel

Går att favoritmarkera.

Före farmakologin	3
Allergi	4-6
Astma - KOL	8-11
Demens	12-13
Endokrinologi	14-17

← Klicka på innehållsförteckningen i den elektroniska versionen för att nå önskat avsnitt

I varje avsnitt, i den digitala versionen, klicka på respektive symbol för att få fram:

B Bakgrundsmaterial

I Innehållsförteckning

Inhalatorinstruktioner finns på www.medicininstruktioner.se.

Inhalationsläkemedel är inte utbytbara på apotek.

SPACER

OptiChamber Diamond

Säkerställ god inhalationsteknik. Använd spacer tillsammans med inhalationsspray till samtliga barn och med fördel även till vuxna.

Förskrivning av spacer sker i Nyfliken med hjälp av mall. Välj Förbrukningsartikel och sök på t ex spacer.

Sök efter	Förbrukningsartikel ▼	spacer
på	alla enheter ▼	Filtrera...

Alternativt sök på Optichamber för att få träff både på spacer och masker.

Spacer byts årligen vid daglig användning.

ASTMA barn från 6 år och vuxna

1:a handsval

• Selektiva β_2 -stimulerare

Kortverkande

salbutamol

*Ventilastin Novolizer
Buventol Easyhaler
Airomir inhalationsspray*

terbutalin

Bricanyl Turbuhaler

Långverkande

formoterol

*Formatrix Novolizer
Oxis Turbuhaler*

• Glukokortikoider

budesonid

*Giona Easyhaler
Novopulmon Novolizer
Pulmicort Turbuhaler*

flutikason

Flutide Evohaler inhalationsspray

2:a handsval

• **Kombinationspreparat** - endast till patienter som vid uppföljning/utvärdering bedöms ha behov av båda komponenterna.

formoterol + budesonid *Bufomix Easyhaler
Symbicort Turbuhaler*

formoterol *Innovair* Från 18 års ålder.
+ beklometason *inhalationsspray*

• Leukotrienreceptorantagonist

montelukast *Montelukast* **Montelukast** som komplement till steroider eller som alternativ till långverkande β_2 -stimulerare. För barn kan montelukast ges som monoterapi.

ASTMA barn 0 - ca 5 år

• Kortverkande β_2 -stimulerare

salbutamol *Airomir* inhalationsspray* 0,1 mg/dos

• Glukokortikoider

flutikason *Flutide Evohaler* inhalationsspray*
50 μ g resp. 125 μ g/dos Fr.o.m 12 mån ålder

• Leukotrienreceptorantagonist

Kan användas enbart eller som komplement till inhalationssteroider i denna åldersgrupp. Viktigt med utvärdering.

montelukast *Montelukast* Granulat 4 mg Fr.o.m 6 mån - 5 års ålder
Tuggtablett 4 mg Fr.o.m 2 - 5 års ålder

• Kombinationspreparat

Används först efter utvärdering av insatt behandling med leukotrienreceptorantagonist i denna åldersgrupp.

flutikason/salmeterol *Seretide Evohaler Mite* inhalationsspray*
50 μ g/25 μ g/dos Fr.o.m 4 års ålder

*Alltid tillsammans med spacer.

Läkemedel mot allmänfarlig sjukdom ska vara kostnadsfria för patienten enligt smittskyddslagen. Ange "Fritt enligt SML" på receptet.

Finns förinställt i vissa läkemedelsmallar i Cosmic med indikation för allmänfarlig sjukdom. För andra indikationer ska dessa mallar inte användas.

EXACERBATIONER	EJ EXACERBATIONER		EXACERBATIONER ≥ 2 behandlade i öppenvård eller ≥ 1 sjukhusvårdad under senaste året
	Lindriga/sporadiska symtom (CAT < 10)	Betydande symtom (CAT ≥ 10)	
	FEV ₁ ≥ 50% GOLD A	FEV ₁ < 50% GOLD C	Främst symtom- problematik
	Vid behov	Vid behov	Symtom och exacer- bationsproblematik
Kortverkande bronkdilaterare	Vid behov	Vid behov	Vid behov
LABA	1:a hand	1:a hand	Vid behov
LAMA	1:a hand	1:a hand	1:a hand
LABA + LAMA	2:a hand	2:a hand	2:a hand
ICS + LABA		3:e hand	3:e hand
ICS + LABA + LAMA		4:e hand	Tillägg vid samtidig kronisk bronkit och FEV ₁ < 50% pred
Roflumilast (Daxas)			

Förklaring:

LABA = Långverkande betastimulerare för inhalation

LAMA = Långverkande antikolinergika för inhalation

ICS = Glukokortikoider för inhalation

CAT= Chronic obstructive pulmonary disease Assessment Test
<http://www.catestonline.org>

KOL

KOL och spirometri - Definition FEV₁/FVC < 0,7= FEV% < 70 %.
FEV₁/FVC sjunker med ökande ålder.

Vid KOL är det viktigt med:

- Rökstopp
- Fysisk träning
- God inhalationsteknik
- Vaccination
- Bra nutritionsstatus

Rekommendationer:

Kortverkande bronkdilaterare

ipratropium	<i>Atrovent (spray)</i>	Kan ges med spacer.
salbutamol	<i>Buventol Easyhaler</i> <i>Ventilastin Novolizer</i>	

LAMA

aklidinium	<i>Eklira Genuair</i>	
tiotropium	<i>Braltus Zonda</i> <i>Spiriva Respimat (spray)</i>	Ej avsedd för spacer.

LABA

formoterol	<i>Formatrix Novolizer</i>	
olodaterol	<i>Striverdi Respimat (spray)</i>	Ej avsedd för spacer.

LABA+LAMA

aklidinium+formoterol	<i>Duaklir Genuair</i>	
glykopyrron+indakaterol	<i>Ultibro Breezhaler</i>	Särskilt vid exacerbationer.
tiotropium+olodaterol	<i>Spiolto Respimat (spray)</i>	Ej avsedd för spacer.

ICS+LABA

budesonid+ formoterol	<i>Bufomix Easyhaler (320/9 mikrog)</i>	
beklometason+formoterol	<i>Innovair (spray)</i>	Ges med spacer.

ICS+LABA+LAMA

beklometason + formoterol + glykopyrron	<i>Trimbow (spray)</i>	Endast vid svår KOL med fast- ställt behov av alla 3 kompo- nenterna. Ges med spacer.
--	------------------------	---

ICS

budesonid	<i>Giona Easyhaler</i> <i>Novopulmon Novalizer</i>	
------------------	---	--

PERORALA GLUKOKORTIKOIDER VID ASTMA/KOL

betametason	<i>Betapred</i>	
prednisolon	<i>Prednisolon</i>	

Omarbetad efter ett dokument från Allmänmedicinskt forum.

Vid demenssjukdom bör all antikolinerg terapi undvikas p.g.a. risk för konfusion. Se "Indikatorer för god läkemedelsterapi hos äldre", eller avsnitt **ÄLDRE OCH LÄKEMEDEL**.

Råd vid utsättning av läkemedel – se <http://www.fasut.nu/>

Individuell utvärdering av läkemedelsbehandling efter 3 mån (tolerans och biverkningar), 6 mån, 12 mån och årligen (effekt på demenssymtom).

För riktlinjer kring utvärdering, se Bilaga 1 i **Omsorgs- och vårdprogram för personer med demenssjukdom i Kalmar län**.

DEMENS SJUKDOM AV ALZHEIMERS TYP

Mild till måttlig grad - vid nyinsättning

1:a handsval transdermal* behandling

rivastigmin *Rivastigmin*

Mer gynnsam biverkningsprofil än tabletter. Vid försämring trots behandling överväg tillägg av memantin. Byt ej väl fungerande tablettbehandling som nått måldos.

2:a handsval per oral behandling

donepezil *Donepezil*

Ges då transdermal behandling är olämplig eller vid oacceptabla hudreaktioner. Ej som alternativ vid terapivikt, då memantin bör övervägas.

Måttlig till svår grad

memantin *Memantin*

Sätt endast ut kolinesterashämmare om klinisk nytta saknas. Annars kombinationsbehandling.

DEMENS VID PARKINSONS SJUKDOM OCH LEWY BODY DEMENS

1:a handsval transdermal* behandling

rivastigmin *Rivastigmin*

Mer gynnsam biverkningsprofil.

2:a handsval per oral behandling

rivastigmin *Rivastigmin*

* Patientinstruktion för hantering av depotplåster finns på Läkemedelskommitténs hemsida i katalogen för bakgrundsmaterial.

DEMENSRELATERADE SYMTOM (BPSD)

Sträva efter att fastställa etiologi och överväg icke-farmakologiska åtgärder.

Se även [Svenskt register för Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens](#).

1. Utred tänkbara orsaker, utlösande moment samt eventuella underliggande psykiska eller somatiska sjukdomar.
2. Se över läkemedelsbehandling i syfte att optimera kognitiva funktioner.
3. Optimera vårdmiljö i faktorer såsom basala psykiska och kroppsliga behov, integritet och autonomi.
4. Överväg läkemedelsbehandling enligt nedan vid bristande effekt av eller i väntan på ovanstående.

Sömnmedel och lugnande bör endast ordinerats som **vid behovsmedicinering under kortare perioder med kontinuerlig utvärdering**.

• Sömnbesvär

zopiklon *Zopiklon*
klometiazol *Heminevrin*

• Depression

sertralin *Sertralin*
mirtazapin *Mirtazapin* Lämplig vid sömnstörning och aptitnedsättning

• Ängst och/eller motorisk oro

Vid tillfällig behandling av akuta symtom

oxazepam *Oxascand*
klometiazol *Heminevrin*

Vid mer än tillfälliga symtom.

sertralin *Sertralin*

• Aggressivitet och agitation

Vid tillfällig behandling av akuta symtom

oxazepam *Oxascand*
klometiazol *Heminevrin*

Vid mer än tillfälliga symtom

sertralin *Sertralin*
memantin *Memantin* Vid måttlig till svår demens

• Psykossymtom

klometiazol *Heminevrin*
risperidon *Risperidon* Neuroleptika används endast i undantagsfall och i låg dos. Utvärderas efter 2 veckor. Utsättning bör alltid eftersträvas.

Neuroleptikabehandling ska inte användas vid Lewy Body demens, då patienter kan bli påtagligt försämrade. För råd, kontakta minnesmottagning/demensmottagning.

DIABETES

Se [Socialstyrelsens nationella riktlinjer](#) och [Läkemedelsverkets behandlingsrekommendationer](#).

Individualisera behandlingsmål och preparatval.

Typ 1

1:a handsval

Snabbverkande insulinanaloger

insulin glulisin	<i>Apidra</i>	
insulin lispro	<i>Insulin lispro Sanofi</i> ⚡	Lägre pris.
	<i>Humalog</i>	
insulin aspart	<i>Novorapid</i>	
	<i>Fiasp</i>	

Långverkande insulinanalog

insulin glargin	<i>Abasaglar</i>
------------------------	------------------

2:a handsval vid upprepade nattliga hypoglykemier

Långverkande insulinanaloger

insulin glargin	<i>Toujeo</i>	Lägre pris.
insulin degludek	<i>Tresiba</i>	

Typ 2

Tidig insättning av läkemedelsbehandling. För mer information se [bakgrundsmaterial](#).

Basbehandling

metformin	<i>Metformin</i>	Rekommenderad maxdos 2 g/dygn.
------------------	------------------	--------------------------------

Dosanpassa efter njurfunktion.

Patienten ska noggrant informeras kring risksituationer såsom feber, dehydrering, planerad op, röntgen med kontrastmedel eller samtidig användning av läkemedel som påverkar njurfunktionen (ex NSAID och ACE-hämmare/ARB).

Kombinationsbehandling

Se behandlingsalgoritm!

GLP-1 analog

liraglutid	<i>Victoza</i>
-------------------	----------------

SGLT-2-hämmare

empagliflozin	<i>Jardiance</i>
----------------------	------------------

DPP-4-hämmare

sitagliptin	<i>Januvia</i>
--------------------	----------------

SU/SU-liknande

glipizid	<i>Mindiab</i>	Undvik nyinsättning.
glimepirid	<i>Glimepirid</i>	
repaglinid	<i>Repaglinid</i>	

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, ⚡=Byts ej, förskrivaren väljer

NPH-insulin

insulin human	<i>Insuman Basal</i>
----------------------	----------------------

Därefter alternativa insulinregimer som anpassas individuellt.

Snabbverkande insulinanaloger - se typ 1 diabetes

Mixinsulin

insulin human	<i>Insuman Comb</i>	Lägre pris.
insulin lispro	<i>Humalog mix</i>	
insulin aspart	<i>Novomix</i>	

Långverkande insulinanalog

insulin glargin	<i>Abasaglar</i>
------------------------	------------------

2:a handsval vid upprepade nattliga hypoglykemier

insulin glargin	<i>Toujeo</i>
------------------------	---------------

Vid nedsatt njurfunktion se [bakgrundsmaterial](#).

TYREOIDEASJUKDOM

levotyroxin	<i>Levaxin</i>
tiamazol	<i>Thacapzol</i>

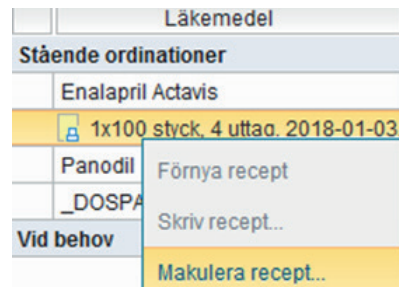
D-VITAMINBRIST - TILLSTÅND

kolekalciferol (vitamin D₃)	<i>Benferol</i>
---	-----------------

Tydlig indikation för behandling ska finnas och den ska dokumenteras. Resultat ska utvärderas.

Tänk på att du kan makulera recept direkt i Cosmic!

Gäller alla recept som förskrivits med nya receptmodulen. Gamla recept måste fortfarande makuleras via apoteket.

OBS! Makulera receptet innan ordinationen ändras/sätts ut.

Typ 2 diabetes
Individuellt
Livsstilsåtgärder
(Aldrig Metformin vid
diabetes
målvärde för HbA1c
Metformin i monoterapi
eGFR<30ml/min/1,73m²)

Vid otillräcklig glukoskontroll föreslås nedanstående kombinationsbehandling

Standardbehandling

Metformin i kombination med:
- GLP1 eller DPP4¹
- SGLT2²
- Insulin NPH t.n

Metformin i kombination med:
- GLP1 + SGLT2²
- DPP4¹ + SGLT2²
- SU³/Repaglinid⁴ - endast i undantagsfall

Vid dysreglerad diabetes

Ovanstående kan kombineras med:
- NPH insulin
- mixinsulin 25, 30 alt. 50 i 2 eller 3 dos
- snabbverkande insulin + insulin NPH t.n

Vid etablerad hjärt-kärlsjukdom

Metformin i kombination med:
- GLP1
- SGLT2²

Metformin i kombination med:
- SGLT2² + GLP1
- SGLT2² + DPP4¹
- SGLT2² + insulin NPH eller glargin t.n

Metformin i kombination med:
- SGLT2² + GLP1 + insulin NPH eller glargin t.n
- SGLT2² + DPP4¹ + insulin NPH eller glargin t.n

Vid fetma/hög insulinresistens

Metformin i kombination med:
- GLP1
- SGLT2²

Metformin i kombination med:
- GLP1 + SGLT2²
- GLP1 + insulin NPH t.n

Vid BMI>35 överväg fetmakirurgi

Multisjuka/sköra äldre HbA1c önskvärt inom 60 - 70 mmol/mol

- DPP4¹
- Insulin NPH eller mixinsulin 25, 30 alternativt 50 i 2 eller 3 dos.
Undvik insulin till kvällen pga risk för nattlig hypoglykemi.

Vid frekventa hypoglykemier

Undvik SU, överväg preparatbyte. Vid insulinanvändning överväg dosjustering och preparatval t ex Abasaglar eller Toujeo

OBS!

¹ dosjustering sitagliptin vid nedsatt njurfunktion eller använd linagliptin (Trajenta)

² SGLT2 ej vid e-GFR<60 och ej vid risk för hypovolemi

³ risk för hypoglykemi med SU

⁴ för i huvudsak postprandiell blodglukossänkning

För rekommenderade läkemedel se föregående sida

Vid läkemedelsförskrivning till gravida och ammande kvinnor hänvisas till www.janusinfo.se.

Kvinnor som haft bröstcancer bör inte östrogenbehandlas.

DYSMENORRÉ prioriteringsordning

naproxen *Naproxen* Rf

Kombinerade P-piller eller desogestrel (se Hormonell antikonception)

VAGINALA INFEKTIONER

• Svampinfektioner

Lokal behandling

klotrimazol *Canesten* Rf EF Kombinationsbehandling med vaginalkapsel + kräm

mikonazol + hydrokortison *Cortimyk* Rf

Systemisk behandling

flukonazol *Fluconazol* Engångsdos 150 mg
Efter två recidiv

• Bakteriell vaginos

dekvalinium *Donaxyl* Vaginaltabletter
clindamycin *Dalacin* Vagitorier

• Övriga genitala infektioner - se avsnitt [INFEKTION](#)

HORMONELL ANTIKONCEPTION (Får även förskrivas av barnmorska)

• Kombinerade P-piller prioriteringsordning

levonorgestrel + ethinylestradiol *Prionelle*
norgestim + ethinylestradiol *Cilest*
dienogest + ethinylestradiol *Dienorette* Även indikation akne.
drospirenon + ethinylestradiol *Midiana* 2:a handsval vid akne.

• Gestagena preventivmedel

noretisteron *Mini-Pe* EF Oralt lågdosgestagen
desogestrel *Desogestrel* Oralt mellandosgestagen
levonorgestrel *Mirena* Intrauterint inlägg, normaldos 5 år
Kyleena Intrauterint inlägg, mellanddos, 5 år
Jaydess Intrauterint inlägg, lågdos 3 år
etonorgestrel *Nexplanon* Implantat

RIKLIGA MENSTRUATIONER

tranexamsyra *Cyklo-F* Rf EF
Tranexamsyra

Kombinerade P-piller eller Hormonspiräl (se under Hormonell antikonception)

PREMENSTRUellt DYSFORISKT SYNDROM (PMDS)

escitalopram *Escitalopram* Intermittent behandling, se bakgrundsmaterial

MENSTRUATIONSFÖRSKJUTNING

noretisteron *Primolut -Nor*

GRAVIDITETSILLAMÅENDE

meklozin *Postafen* Rf
prometazin + koffein + efedrin *Lergigan Comp* EF Vid otillräcklig effekt

HORMONELL SUBSTITUTION

• Anovulatoriska blödningsrubbningar

medroxiprogesteron *Provera*
noretisteron *Primolut-Nor*

• Perimenopausal behandling (sekventiell gestagenbehandling)

Börja med lägsta dos
noretisteron + östradiol 1 mg *Novofem*
noretisteron + östradiol 2 mg *Femasekvens*
medroxiprogesteron + östradiol 2 mg *Divina Plus*

• Postmenopausal behandling (kontinuerlig gestagenbehandling)

Börja med lägsta dos
noretisteron 0,1 mg + östradiol 0,5 mg *Eviana* EF
noretisteron 0,5 mg + östradiol 1 mg *Cliovelle*
noretisteron 1 mg + östradiol 2 mg *Femanor*
medroxiprogesteron 2,5 resp 5,0 mg +
östradiol 1 resp 2 mg *Indivina*

Alternativt intrauterint inlägg + peroralt östrogen
levonorgestrel + östradiol 1 mg alt. 2 mg *Mirena + Femanest*

• Östrogenbehandling efter hysterektomi

östradiol 1 alt. 2 mg *Femanest*

• Atrofiska slemhinnebesvär/Urininkontinens postmenopausal

Lokal behandling
östriol *Ovesterin* Rf
östradiol *Oestring*

Hormonfri fuktgivande gel
Hyaluronsyra m.m. exv. *Gynomunal, Hyalofemme* Rf EF Medicintekniska produkter.
Går ej att skriva på recept.
Sortimentet varierar mellan olika apotek.

Vid behov av urologiska spasmolytika se avsnitt [UROLOGI](#)

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, =Byts ej, förskrivaren väljer

HEMATOLOGI - BLOD

ANEMI

järnsulfat	<i>Duroferon</i> Rf EF	
parenteralt järn	<i>Monofer, Ferinject</i>	Rekvisition
cyanokobalamin	<i>Behepan</i> Rf	
folsyra	<i>Folsyra</i>	För underhållsbehandling 1 mg.

ANTIKOAGULANTIA FÖR BEHANDLING AV VENÖS TROMBOEMBOLISM

tinzaparin	<i>Innohep</i>	
apixaban	<i>Eliquis</i>	Vid allvarlig blödning se www.ssth.se
warfarin	<i>Waran</i> ⚡	Blå tabletter

TROMBOCYTHÄMMARE - se avsnitt HJÄRTA-KÄRL rubrik ISCHEMISK STROKE/TIA

HEMOSTATIKA

tranexamsyra	<i>Tranexamsyra</i>	Motsvarar Cyklokapron
--------------	---------------------	-----------------------

HJÄRTA - KÄRL

Bedöm riskfaktorberda, fastställ och beakta mål för blodtryck och lipider. Se t ex www.heartscore.org och www.ndr.nu/risk. *Mycket hög risk* har alltid individer med etablerad aterosklerotisk sjukdom, avancerad njursvikt (GFR < 30), diabetes med organskada eller beräknad 10-årsrisk för kardiovaskulär död enligt SCORE ≥ 10%.

För samtliga rubriker, v g se också bakgrundsmaterial för detaljer!

Äldre ska behandlas enligt samma principer som yngre. Avstå inte från någon behandling enbart pga hög ålder om inget annat anges nedan! Beakta dock alltid äldres avtagande njurfunktion och större känslighet för biverkningar! Dosminskning kan vara nödvändig, liksom omprövning av indikation.

Kontrollera elektrolyter för läkemedel som påverkar RAAS samt diuretika.

Undvik kombinationen ACE-I + ARB.

HYPERTONI

• Basbehandling

losartan	<i>Losartan</i>	År ofta ett bra förstahandsval.
losartan + hydroklortiazid	<i>Losartan/hydroklortiazid</i>	Tiazider bör undvikas vid gikt.
enalapril	<i>Enalapril</i>	Mer biverkning än ARB.
enalapril + hydroklortiazid	<i>Enalapril comp</i>	} Tiazider bör undvikas vid gikt.
hydroklortiazid	<i>Hydroklortiazid</i>	
amlodipin	<i>Amlodipin</i>	
2:a handsval		
karvedilol	<i>Carvedilol</i>	Kombinerad α/β-blockare. Vid otillräcklig effekt av basbehandling och dess kombinationer. Dostitreras från 12.5mg x 1-2 upp till 25mg 1x2, styrt av blodtrycket.
spironolakton	<i>Spironolakton</i>	Kan kombineras med en eller flera av ovanstående.

SERUMLIPIDSÄNKANDE MEDEL

atorvastatin	<i>Atorvastatin</i>	
rosuvastatin	<i>Rosuvastatin</i>	2:a hand, ungefär dubbel effekt per mg jmf med atorvastatin.

Vid biverkning eller intolerans provas dosreduktion eller annan statin.

För närvarande gäller för patienter med mycket hög risk målvärde LDL ≤ 1,8mmol/l, eller reduktion med 50%. För andra patienter och värden se andra behandlingsanvisningar. Svag evidens för primärprevention med statin vid ålder > ca 80 år.

• Tilläggshandling

ezetimib	<i>Ezetimib</i>	Lägg till ezetimib för att uppnå målvärde vid bristande effekt vid singelbehandling.
----------	-----------------	--

ISCHEMISK HJÄRTSJKDOM

acetylsalicylsyra	<i>Acetylsalicylsyra</i>	} Efter akut koronarsyndrom, av specialist-klinik dokumenterad behandlingstid och dos.
klopidogrel	<i>Clopidogrel</i>	
ticagrelor	<i>Brilique</i>	

metoprolol-succinat	<i>Metoprolol</i>
glyceryltrinitrat	<i>Glytrin</i>
	<i>Suscard</i>

isosorbidmononitrat	<i>Imdur</i>	Ortostatism rel. vanlig biverkan. Dosreducera eller byt ut.
---------------------	--------------	---

HJÄRTSVIKT

Upptitrering till måldoser ska eftersträvas. Vid systolisk hjärtsvikt ska betablockare kombineras med ACE-I eller ARB.

• Basbehandling

enalapril	<i>Enalapril</i>	} Vid ACE-hämmarintolerans.
kandesartan	<i>Candesartan</i>	
bisoprolol	<i>Bisoprolol</i>	
metoprolol-succinat	<i>Metoprolol</i>	Dyrare än bisoprolol, men bättre dokumenterad vid ischemisk hjärtsjukdom. Vid betablockad eftersträva hjärtfrekvens <75/min.

• Tilläggshandling. Obs komplett basbehandling först!

spironolakton	<i>Spironolakton</i>	} Furosemid vid behov vid vätskeretention, i lägsta möjliga dos. Cave dehydrering.
furosemid	<i>Furosemid</i>	

Eplerenon (Inspra) kan ersätta spironolakton vid besvärande gynekomasti. Dyrare även som generikum. Samma kaliumhöjande effekt.

Behandling av refraktära periferä ödem, se nästa sida.

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, ⚡=Byts ej, förskrivaren väljer

Vid refraktära påtagliga perifera ödem kan man prova Metolazon 5 mg, ½ -1 tablett i 2-3 dagar, varefter som underhåll ½ -1 tabl 1-2ggr/vecka. Behåll p o Furix i kombination med Metolazon. I regel effektiv behandling och kan ersätta det mer krävande alternativet i v Furix 40-80mg. Skärpt elektrolytkontroll.
Utvärdera effekten kontinuerligt. Metolazon finns i kommunala förädr.

FÖRMAKSFLIMMER

• Tromboemboliprofylax

DOAK (Direktverkande Orala AntiKoagulantia, kallas även NOAK) är förstahandsmedel vid förmaksflimmer. ASA undviks pga otillräcklig effekt. Om behandling med warfarin eller andra DOAK pågår och fungerar väl – byt inte ut. Ej DOAK vid mekanisk hjärtklaffprotes.

Nytta-risk med behandling skattas med hjälp av CHA2DS2-VASC-poäng och blödningsrisk kan skattas med HAS-BLED-skalan (länk i bakgrundsmaterial).
Se även www.vardriktlinjer.se.

apixaban	<i>Eliquis</i>	DOAK. 1:a hand enl ovan. Dosreduceras för njursvikt, hög ålder, låg kroppsvikt, se FASS!
warfarin	<i>Waran</i>	Blå tabletter, mindre förväxlingsrisk Enda alternativet vid mekanisk hjärtklaffprotes.

• Frekvensreglering

metoprolol-succinat	<i>Metoprolol</i>
bisoprolol	<i>Bisoprolol</i>

Vid för hög kammarfrekvens, kontakta kardiolog.

• Recidivprofylax

metoprolol-succinat	<i>Metoprolol</i>	} Svag effekt.
bisoprolol	<i>Bisoprolol</i>	

Övrig antiarytmisk behandling sköts i regel av kardiolog.

ISCHEMISK STROKE/TIA UTAN FÖRMAKSFLIMMER

Vid förekomst av förmaksflimmer ges antikoagulantia enligt ovan.

klopidogrel	<i>Clopidogrel</i>
acetylsalicylsyra	<i>Acetylsalicylsyra</i>

Undvik att kombinera dessa för denna indikation. Kombination kan få förekomma om specialistklinik fastslagit indikation och behandlingstid.

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, ↔=Byts ej, förskrivaren väljer

För prioriteringar av preparat under hud, se [bakgrundsmaterial](#).

EKSEM

- **Kortisonpreparat, milda hydrokortison** *Mildison Lipid* Rf Kan användas för ansikte, hals och ögonlock. Högst 1 veckas behandlingstid för ögonlock.
- **Kortisonpreparat, medelstarka klobetason** *Emovat*
hydrokortisonbutyrat *Locoid*
- **Kortisonpreparat, starka betametason** *Betnovat*
mometasofuroat *Ovixan kräm* ↔ Lätt att applicera, något dyrare.
- **Kortisonpreparat, extra starka klobetasol** *Dermovat*
- **Övrigt takrolimus** *Protopic* Främst till ansikte och hals. 0,03 %: 2-16 år. 0,10 %: vuxna och ungdomar (från 16 år)

MJÄLLEKSEM

- ketokonazol** *Ketokonazol* Rf Schampo
- mikonazol + hydrokortison** *Cortimyk* Rf
- takrolimus** *Protopic* 2:a handsval

PSORIASIS

- betametason** *Betnovat*
- mometasofuroat** *Ovixan kräm* ↔ Lätt att applicera, något dyrare.
- klobetason** *Dermovat*
- betametason + kalcipotriol** *Daivobet, salva/gel* Dyr
- Enstilar skum* Dyr
- takrolimus** *Protopic* Vid invers psoriasis och psoriasis i ansiktet.
- **Övrigt kalcipotriol** *Zoriaxiol* Kortisonfri
Motsvarar avreg. Daivonex.

TORR HUD

Recept med förmån skrivs endast vid konstaterad kronisk hudsjukdom!

- karbamid** *Canoderm* Rf
- propylenglykol** *Propyderm* Rf
- glycerin** *Miniderm* Rf

Locobase LPL skall endast användas vid **iktyos** och uttalat hyperkeratotiska dermatoser.

URTIKARIA - se avsnitt [ALLERGI](#)

AKNE

Lokal behandling

bensoylperoxid *Basiron AC* Rf EF
adapalen *Differin*
bensoylperoxid + adapalen *Epiduo*

1:a handsval
 Vid komedoner.
 Vid utebliven förbättring av 0,1/2,5%, välj 0,3/2,5% (EF)
 Vid pustler. Ska ej kombineras med Tetracyklinbehandling. Behandlingsperiod max 3 månader.

bensoylperoxid + klindamycin *Duac* EF

Systemisk behandling

Vid måttlig till svår papulopustulös akne. Vid mycket svår akne kontakta hudmottagningen direkt.

lymecyklin *Tetralysal*
 Ska kombineras med lokal bensoylperoxid för att förhindra resistensutveckling av *Propionibacterium acnes*. Behandling med fulldos i 3 månader.

Kombinerade p-piller som aknebehandling - se avsnitt [GYNEKOLOGI](#).

ROSACEA

Lokal behandling

azelainsyra *Finacea gel*
metronidazol *Rozex*
ivermektin *Soolantra*
 Receptfritt alternativ finns.
 2:a handsval efter azelainsyra och metronidazol vid papulopustulös rosacea.

Systemisk behandling - i 3:e hand

lymecyklin *Tetralysal*

HUDINFEKTIONER

• **Bakterier**

ERYSIPELAS - se avsnitt [INFEKTION](#)

IMPETIGO

Lokal behandling

Vid lindriga/måttliga besvär tvätta med tvål och vatten och ev. klorhexidinlösning (ej i hörselgången).

Systemisk behandling

Vid utbredd impetigo, terapivikt eller feber - barn/vuxna

flukloxacillin *Flukloxacillin* För oral suspension, välj Heracillin.
klindamycin *Clindamycin* Vid skadlig överkänslighet mot penicillin. För oral lösning, välj Dalacin.

• **Svamp**
mikonazol
ketokonazol
terbinafin

Daktar Rf
Ketokonazol Rf
Terbinafin kräm/tabletter

Vid candida
 Vid pityriasis versicolor. Schampo!
 Övriga dermatofyter
 Ev. systemisk behandling först efter svampodling. Obs! Ej vid jästsvamp, pityriasis versicolor.

• **amorolfin**
ciklopirox

Loceryl Rf }
Onytec EF }

Nagellack, lokalbehandling av enstaka angripna naglar. Rekommenderas till patienter där nagelsvampen orsakar eller riskerar att orsaka besvär.

• **Virus (herpes)**
valaciklovir

Valaciclovir

Endast egenvård.

• **Vårtor hand/fot**
Könsvårter/kondylom
podofyllotoxin

Wartec/Condylin

Endast egenvård.

• **Mollusker**

BENSÅR - regionkalmars.se/samarbetsportalen/vardriktlinjer/sar-forband-och-tryckavlastning/

MEDEL MOT EKTOPARASITER

• **Huvudlöss** prioriteringsordning

Silikonoljor *exv. Hedrin Once, Paranix* Rf EF Medicintekniska produkter går ej att skriva på recept. Sortimentet varierar mellan olika apotek.

• **bensylbensoat + disulfiram**

Tenutex Rf EF

• **Skabb/flatlöss**
bensylbensoat + disulfiram

Tenutex Rf EF

Kläda fortsätter ofta en till flera veckor efter behandling. För att dämpa klådan kan man använda kortisonkräm.

AKTINISK KERATOS

imikvimod

Aldara

Lämpligt vid lindrig-måttlig solskada med tjockare aktiniska keratoser.

ingenolmebutat

Picato

Mer lämpligt vid lindrig solskada med tunna aktiniska keratoser.

Följ upp effekten efter cirka 3 månader. Vid utebliven effekt, remiss till hudmottagning.

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, ☒=Byts ej, förskrivaren väljer

INFEKTIONER

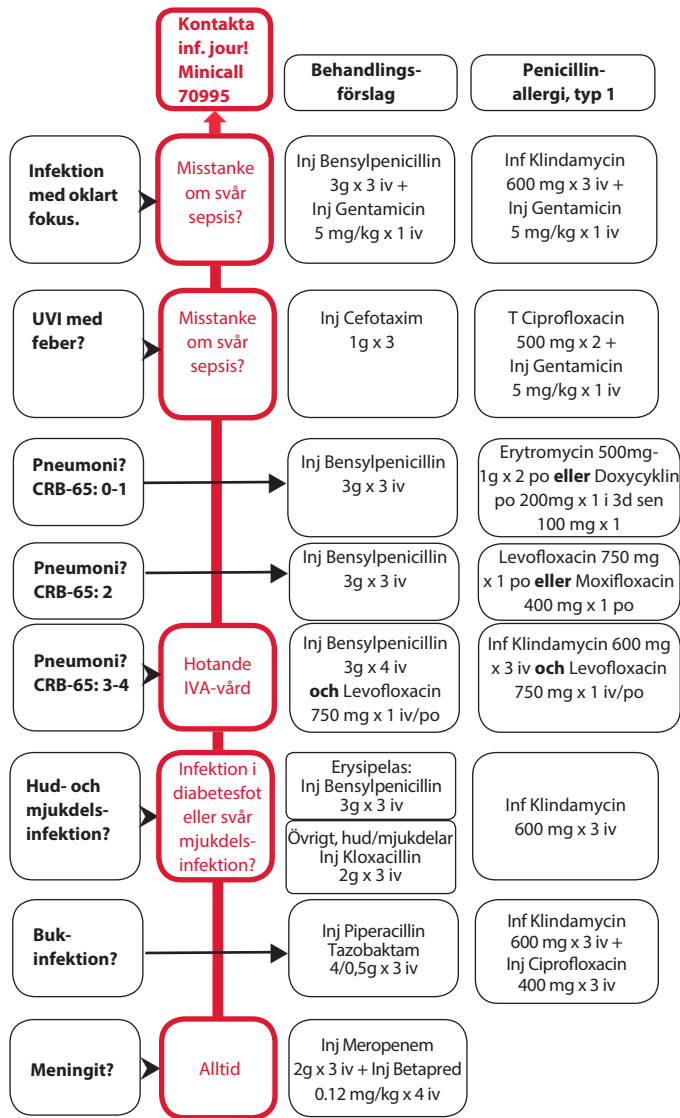

Använd ordinationsmallarna i Cosmic

CRP vid otit, tonsillit, sinuit och ÖLI tillför inget till diagnosen

Diagnostiska Centorkriterier för barn >3 år och vuxna:
 1. Feber $\geq 38,5^{\circ}\text{C}$
 2. Ömmande lymfkörtlar i käkvinklarna
 3. Beläggning på tonsillerna
 4. Ingen hosta

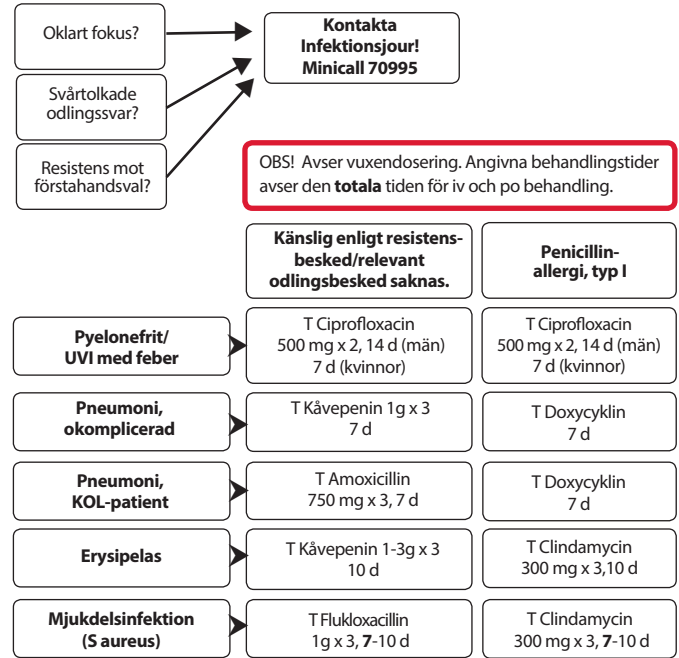
Indikation (diagnoskod)	Terapi prioriteringsordning	Beh.tid (dagar)	Alternativ vid svikt eller skadlig överkänslighet	Kommentar
Faryngotonsillit (J02 eller J03)	fenoximetylpenicillin <i>Kåvepenin</i>	10	cefadroxil <i>Cefadroxil</i> klindamycin <i>Clindamycin</i>	1. Inga prov före klinisk bedömning! 2. Vid ≥ 3 Centorkriterier med uttalade symptom och positiv Strep-A, överväg antibiotika.
Sinuit, purulent (J01)	fenoximetylpenicillin <i>Kåvepenin</i> Lägsta dos till vuxna 1,6g x 3	7	amoxicillin <i>Amoxicillin</i> doxycyklin <i>Doxycyklin</i>	Överväg antibiotika vid purulent snuva >10 dagar och tydlig smärta i kind/tänder
Akut mediaotit (AOM) (H66.0)	fenoximetylpenicillin <i>Kåvepenin</i>	5	amoxicillin <i>Amoxicillin</i> erytromycin <i>Ery-Max</i>	Aktiv expektans utan antibiotika hos barn 1-12 år utan perforation som ej har svåra allmänsymtom.
KOL, exacerbationer (J44.0 eller J44.1)	amoxicillin <i>Amoxicillin</i> doxycyklin <i>Doxycyklin</i>	5 5		Antibiotika enbart vid tilltagande purulenta upphostningar och dyspné. Växelbruk!
Pneumoni (J18)	fenoximetylpenicillin <i>Kåvepenin</i>	7	doxycyklin <i>Doxycyklin</i> erytromycin <i>Ery-Max (PC-allergi barn)</i> amoxicillin <i>Amoxicillin (barn)</i>	Lungröntgen vid behandlingssvikt. Vid behandlingssvikt, tänk Mykoplasma! Bronkit ska inte antibiotikabehandlas.
Mykoplasmapneumoni (J15.7)	doxycyklin <i>Doxycyklin</i> erytromycin <i>Ery-Max</i>	7 7		Bronkit/hosta med Mykoplasma ska inte antibiotikabehandlas.
Hud/mjukdelsinfektion (L08)	flukloxacillin <i>Flukloxacillin</i> Lägsta dosering till vuxna är 1g x 3	7-10	klindamycin <i>Clindamycin</i>	Diabetiker med fotsår, överväg kontakt med inf.läkare. Enbart antibiotika vid djupa/spridda infektioner.
Bett, infekterade (T14.1A)	Katt Människa/Hund	10	doxycyklin <i>Doxycyklin</i> sulfametoxazol + trimetoprim <i>Eusaprim</i>	*Infektion >2 dygn
	{ fenoximetylpenicillin (tidiga) <i>Kåvepenin</i> amoxicillin/klavulansyra (sena)* <i>Bioclavid</i> amoxicillin/klavulansyra <i>Bioclavid</i>			
Erysipelas (A46.9)	fenoximetylpenicillin <i>Kåvepenin</i> (<90 kg 1g x 3; 90-120 kg 2g x 3; >120 kg 3g x3)	10	klindamycin <i>Clindamycin</i>	Snabbt insättande hög feber, frossa, allmänpåverkan. Ofta höga CRP-värden.
Erythema migrans (A69.2) Övriga borrelia-manifestationer, se ord.mallar i Cosmic	fenoximetylpenicillin <i>Kåvepenin</i>	10	doxycyklin <i>Doxycyklin</i>	Gäller singelerytem utan feber. OBS! Bättreaktion kan kvarstå upp till en vecka.
Urogenital klamydiainf (A56)	doxycyklin <i>Doxycyklin</i>	9	azitromycin <i>Azitromycin</i>	Azitromycin, engångsdos vid följsamhetsproblem.
Urogenital mykoplasma (A68.3)	azitromycin <i>Azitromycin</i>	5		Tetracykliner är ej effektiva mot M.genitalium.
UVI, nedre, afebril: (N30.0) män, kvinnor och barn över 5 år	pivmecillinam <i>Selexid</i> nitrofurantoin <i>Nitrofurantoin</i>	3 el. 5 ♀ 7 ♂ 5 ♀ 7 ♂ För barn: 5 d	trimetoprim <i>Idotrim</i>	Odling alltid barn och män samt ny odling vid terapissvikt & befarad resistens. Trimetoprim endast efter odlings-svar (hög resistens).
UVI, övre, febril (N10) (Barn)	ciprofloxacin <i>Ciprofloxacin</i> Barnläkarkontakt!	7 ♀ 14 ♂	sulfametoxazol + trimetoprim <i>Eusaprim forte</i>	Odling alla före behandling. Kontrollodling behövs ej.
Kronisk prostatit/bäckenbottensyndrom (N41)				NSAID, eller annat analgetikum.
Tandinfektion	fenoximetylpenicillin <i>Kåvepenin</i> ev. kombination med metronidazol <i>Flagyl</i>	7	klindamycin <i>Clindamycin</i>	Remiss till tandläkare.

INITIAL BEHANDLING VID AKUT INFEKTION I SLUTENVÅRD

Odlja från blod och andra relevanta lokaler innan antibiotikabehandlingen påbörjas. Begränsa användningen av cefalosporiner och kinoloner pga risk för selektion av multi-resistenta bakterier. För råd om preparat och dosering se LKL-antibiotikamallar i Cosmic.

UPPFÖLJANDE PERORAL ANTIBIOTIKABEHANDLING

Dosering vid nedsatt njurfunktion

Beräknat GFR (ml/min)	>80	41-80	20-40	<20
bensylpenicillin	1-3g x 3	1-3g x 3	1-3g x 2	1-3g x 2
kloxacillin	2g x 3	2g x 3	1g x 3	1g x 3
cefotaxim	1g x 3	1g x 3	1g x 2	1g x 2
piperacillin tazobaktam	4g x 3	4g x 3	4g x 3	4g x 2
gentamicin, tobramycin	monitoreras			
ciprofloxacin (p.o)	500 mg x 2	500 mg x 2	500 mg x 1	500 mg x 1
meropenem	0,5-2g x 3	0,5-2g x 3	0,5-2g x 2	0,25-1g x 1-2

OBS! Vid de vanligaste orsakerna till obehag från övre delen av buken, funktionell dyspepsi eller IBS, har PPI inte bättre effekt än placebo.

PPI – att tänka på:

Hög placeboeffekt

Utvärdera långtidsbehandling regelbundet

Risk för rekylfenomen vid utsättning

Kan påverka upptag av andra läkemedel

Förhöjd risk för bl.a. infektioner och frakturer

GASTROESOFAGAL REFLUX

ranitidin	<i>Ranitidin</i> Rf EF	För måttliga besvär.
omeprazol	<i>Omeprazol</i> Rf	När ranitidin är otillräckligt. Använd lägsta effektiva dos.

Särskilda ordinationsmallar för uttrappning av PPI finns i Cosmic.

MAGSÅR

omeprazol	<i>Omeprazol</i> Rf	
amoxicillin esomeprazol klaritromycin Nexium HP		Medel för eradikering av helicobacter pylori.

ILLAMÅENDE prioriteringsordning

meklozin	<i>Postafen</i> Rf	
metoklopramid	<i>Metoklopramid tablett</i>	Primperangenerika. OBS! maxdos 10 mg x 3/dygn i max 5 dygn.

För behandling av illamående i palliativ vård se avsnitt [PALLIATIV VÅRD](#).

OBSTIPATION

laktulos	<i>Laktulos</i> Rf	Osmotiskt verkande
makrogol	<i>Movicol</i> Rf	Osmotiskt verkande
sterkuliagummi	<i>Inolaxol</i> Rf	Bulkmedel: Viktigt med vätskeintag!
natriumpikosulfat	<i>Cilaxoral droppar</i> Rf	Tarmirriterande
natriumlaurylsulfoacetat + natriumcitrat	<i>Microlax</i> Rf	Klymsa

2:a handsval då andra laxativ inte ger tillfredsställande lindring

prukaloprid	<i>Resolor</i>	Ca 26 kr/dag mot ca 3-5 kr/dag för laxantia.
--------------------	----------------	--

Vid behandling med opioider: i första hand ett osmotiskt verkande +/- ett tarmirriterande laxermedel.

DIARRÉ

loperamid	<i>Loperamid</i> Rf	
------------------	---------------------	--

HEMORROJDER

hydrokortison + lidokain	<i>Xyloproct</i> Rf EF	
prednisolon + cinkokain	<i>Scheriproct</i> Rf EF	

ANALFISSURER

lidocain	<i>Xylocain Salva 5%</i> Rf	Akuta besvär.
glyceryltrinitrat	<i>Rectogesic</i>	Vid långvariga besvär.

IBS (Irritable Bowel Syndrome)

Livsstilsfaktorer och kost är en grundläggande del av behandlingen. Läkemedelsbehandling väljs utifrån dominant symptom. För mer information se [Svensk gastroenterologisk förenings riktlinjer](#) och artikeln ABC om IBS – [irritabel tarm](#) i Läkartidningen (mars 2018).

isphagulaskal	<i>Vi-Siblin, Vi-Siblin S</i> Rf	Bulkmedel: Viktigt med vätskeintag!
sterkuliagummi	<i>Inolaxol</i> Rf	Bulkmedel: Viktigt med vätskeintag!

Diarrédominerad IBS

loperamid	<i>Loperamid</i> Rf	
------------------	---------------------	--

Buksmärta

Individanpassa behandlingsvalet.

amitriptylin	<i>Amitriptylin</i>	10-30 mg till natten. Vid övervägande diarré.
---------------------	---------------------	---

sertralin	<i>Sertralin</i>	
papaverin	<i>Papaverin</i>	Spasmolytika

Övrigt:

För patient med förstoppningsdominerad IBS, som inte blir hjälpt av laxantia, kan Constella övervägas (ca 20 kr/dag mot ca 3-5 kr/dag för laxantia). Probiotika kan vara gynnsamt för vissa patienter. Det är dock inte klarlagt vilken/vilka bakteriestammar som är bäst eller hur länge man bör behandla.

För att ge läkemedel via sond

Råd när man behöver ge läkemedel via sond, se regiongemensam vårdrutin: [Läkemedel för enteral administrering via sond eller PEG](#).

Finns på Läkemedelskommitténs hemsida under rubriken [Läkemedelshantering](#).

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, =Byts ej, förskrivaren väljer

MIGRÄN

• Akutbehandling - 1:a hand

Terapitrappa:

1. Analgetika ASA eller paracetamol Rf

2. COX-hämmare (=NSAID) Naproxen Rf

3. Sumatriptan, tabletter Sumatriptan Rf Lägst pris bland triptaner.

• Akutbehandling - 2:a hand - vid svårt illamående, kräkning

metoklopramid

Metoklopramid

Tablett, som tillägg till analgetika eller COX-hämmare. Motsvarar Primperan.

zolmitriptan

Zolmitriptan
munsönderfallande
tablett

Om inte sumatriptantabletter fungerar tillfredsställande.

• Akutbehandling - 3:e hand

zolmitriptan

Zomig Nasal Rf

Nässpray.

• Akutbehandling - 4:e hand

sumatriptan

Sumatriptan SUN

Injektionsvätska 12 mg/ml.

• Profylax

metoprolol-succinat

Metoprolol

Depottablett.

propranolol

Propranolol tablett

Depottablett saknas. Motsvarar Inderal.

För fler alternativ, se bakgrundsmaterialet.

EPILEPSI

Se [Läkemedelsverkets behandlingsrekommendationer för epilepsi](#).

karbamazepin

Tegretol Retard

Fokala anfall.

lamotrigin

Lamotrigin Actavis

Fokala o generaliserade anfall.
Långsam upptrappning

levetiracetam

Levetiracetam Actavis

Fokala anfall.

valproat

Ergenyl/Depakine Retard

Generaliserade anfall. Ej valproat till kvinnor i fertil ålder.

folsyra

Folsyra 5 mg

Vitaminskott till kvinnor i fertil ålder med antiepileptika. Profylaktiskt inför graviditet med förhöjd risk för neuralrördefekt (5 mg dagligen 4 veckor före konception och minst 12 veckor därefter).

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, =Byts ej, förskrivaren väljer

AKUTBEHANDLING AV KRAMPANFALL

diazepam

Stesolid Rektal prefill

Rektallösning. Pris 60 kr/spruta.
Munhållösning. Godkänt för barn och ungdomar <18 år.
Pris 239 kr/spruta.

midazolam

Buccolam

PARKINSONS SJUKDOM

levodopa + benserazid

Levodopa/Benserazid

Motsvarar Madopark.

För behandling av demens vid Parkinsons sjukdom, se avsnitt [DEMENS](#).

RESTLESS LEGS

Se [Läkemedelsverkets behandlingsrekommendationer](#) från 2009.Skattningsskala för RLS finns i [Bakgrundsmaterial Neurologi](#), och du hittar den genom att skriva neurologi i sökrutan på Samarbetsportalen.

• Lindriga besvär (0-10 poäng enligt IRLSSG)

levodopa + benserazid

Levodopa/Benserazid

50-100 mg, någon eller några kvällar per vecka.
Motsvarar Madopark.

• Måttliga till svåra besvär (11-30 poäng)

pramipexol

Pramipexol 0,18-0,54 mg

Använd ej depottablett.

Här hittar du aktuella priser på
receptbelagda och receptfria läkemedel:www.medicinpriser.seInstruktionsfilmer för patienter och sjukvårdspersonal
för hantering och/eller dosering av läkemedel:www.medicinstruktioner.se

OSTEOPOROS & ÖKAD FRAKTURRISK

För mer information kring utredning och behandling, se [Vårdprogram osteoporos](#).

Benspecifik behandling (antiresorptiva medel)

Indikation

- Lågenergifraktur i ryggkota eller höft
- Lågenergifraktur i handled, överarm eller bäcken
- Ingen lågenergifraktur
- Kortisonbehandling minst 5 mg Prednisolon per dag i minst 3 månader - vid tidigare lågenergifraktur eller vid T-score $\leq -1,0$ SD.

} Se vårdflöde

FRAX-verktyget finns på www.shef.ac.uk/FRAX.

Preparatval

1:a handsval

alendronsyra	<i>Alendronat veckotablett</i>	188 kr/år
zoledronsyra	<i>Zoledronsyra SUN</i>	744 kr resp. 2710 kr/år
	<i>5 mg iv 1ggr/12 mån</i>	(rekvisition resp. receipt)
		Landstingsgemensam mall

2:a handsval

denosumab	<i>Prolia sc 1ggr/6 mån</i>	4500 kr/år
------------------	-----------------------------	------------

Bisfosfonater bör inte ges om eGFR < 35 ml/min. OBS! Patient med eGFR < 30 ml/min har ökad risk för hypokalcemi av Prolia (se FASS).

Uppföljning efter 3-4 mån. [Se vårdprogram](#).

Oftast räcker behandling i 3 år med zoledronsyra och i 5 år med alendronat. Gör uppehåll i 1-2 år, därefter ny bentäthetsmätning för att ta ställning till återinsättning. Behandling med kalcium och D-vitamin ska fortgå under behandlingsuppehållet.

Kalcium och D-vitamin

Benspecifik behandling bör alltid kombineras med daglig dos kalcium + D-vitamin.

Monoterapi med kalcium/D-vitamin är endast aktuellt vid kortisonbehandling utan benspecifik behandling, eller vid dokumenterat låga serumnivåer av D-vitamin.

kalciumkarbonat + D-vitamin

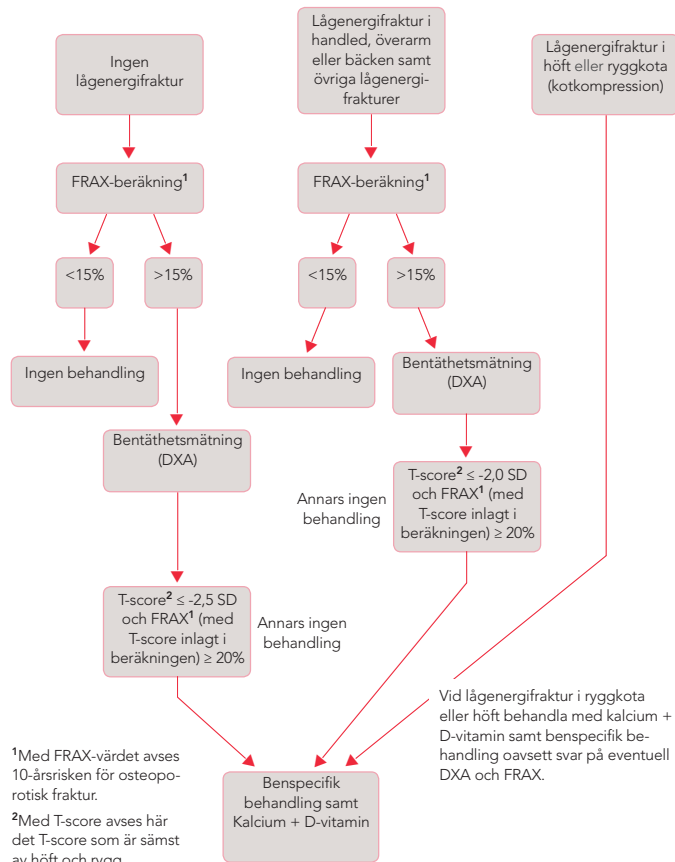
- Calci Chew-D3 tuggtabl med smak* (500mg/400IE) 1x2
- Kalcipos-D* (500mg/400IE) 1x2
- Kalcipos-D forte* (500mg/800IE) 1x1

Överväg lägre kalciumdos (500 mg/dag) vid obstopationsrisk eller vid kalciumrik kost.

Kalciumtabletter bör tas vid andra tidpunkter än läkemedel med hög interaktionsbenägenhet (bisfosfonater, Levaxin, järn, flera antibiotika).

VÄRDFLÖDE FÖR

Osteoporosbehandling

¹Med FRAX-värdet avses 10-årsrisken för osteoporotisk fraktur.
²Med T-score avses här det T-score som är sämst av höft och rygg.

Nationellt vårdprogram palliativ vård

Nationellt vårdprogram palliativ vård (kortversion)

Svenska palliativregistret

Konverteringsguide för opioider

Läkemedel mot symtom som är vanliga i livets slutskede, att kunna ges av sjuksköterska vb. Ordination bör göras senast i samband med brytpunktssamtalet. Vid återkommande behov av något av preparaten bör ställningstagande till dosjustering/annan grundbehandling, pump etc. göras. Kontakta gärna palliativ specialist vid tveksamhet.

- Smärta: morfin 10 mg/ml.
  - Opioidnaiva: 0,25 - 0,5 ml (2,5-5 mg) sc vb. Den lägre startdosen till äldre, sköra patienter.
  - Vid pågående opioidmedicinering: Ordinerats motsvarande 1/6 av aktuell grunddos (se konverteringstabell) att ges sc vb. Vid volymer över 1 ml sc vb av morfin, välj istället hydromorfon (Palladon) 10 mg/ml. Se konverteringstabell.
- Illamående: Haloperidol (Haldol) 5 mg/ml 0,1 - 0,5 ml (0,5-2,5 mg) sc vb.
- Ångest: Midazolam 5 mg/ml 0,1-0,5 ml (0,5- 2,5 mg) sc vb. Den lägre startdosen till sköra äldre.
- Rosslighet: Glykopyrron (Robinul) 0,2 mg/ml 1 ml sc vb max 4 ml/dygn.
- Mot andnöd: i första hand opioid och i andra hand midazolam doserade enligt ovan.
- Vid lungödem: Furosemid 10 mg/ml 2 - 4 ml (20-40 mg) iv.

Undvik intramuskulär administrering – liten muskelmassa, risk för skada, ofta smärtsamt. Undvik suppositorier – osäkert upptag, kan vara obehagligt och integritetskränkande.

Läkemedlen finns i de kommunala förråden. Om receptförskrivning är nödvändig, använd rätt ordinationsmall så att patienten slipper betala, se nedan.

Preparat som kan förskrivas på recept med subvention via Läkemedelsförmånen:

- Morfin Abcur inj. vätska 10 mg/ml
- Palladon inj.vätska 10 mg/ml

Övriga preparat ingår inte i Läkemedelsförmånen

Använd palliativa läkemedelsmallar i Cosmic för ordination med uthämtning i kommunala förråd (huvudregel), eller för receptförskrivning med uthämtning på apotek (för patienter som ej omfattas av kommunal sjukvård). För stående ordination, se separata mallar.

Vid svårbedömd psykiatrisk diagnostik, använd gärna **M.I.N.I.**

KRISREAKTIONER

Ångest och sömnstörning i samband med krisreaktioner är normalt. Undvik ångestdämpande läkemedel. I första hand psykosocialt stöd. I andra hand psykologisk bedömning. I undantagsfall (vid funktionsnedsättande ångest), kan anxiolytika användas.

		Dos (mg)	
prometazin	<i>Lergigan</i>	25-50 x 3 vb	Undvik till äldre. Kan ges till gravida.
oxazepam*	<i>Oxascand</i>	5-15 x 3 vb	För äldre: lägre doser.

SÖMNSTÖRNINGAR

Utred bakomliggande orsak innan behandling. Börja med **sömnhygieniska råd** och **sömn dagbok**. Vid kronisk sömnstörning finns störst evidens för KBT. Vid bruk av hypnotika: sätt datum för uttrappning från början; behandlingstid helst mindre än 4 veckor. I undantagsfall; intermittert bruk av hypnotika.

		Dos (mg)/tn	
propiomazin	<i>Propavan</i>	25-50 vb	Undvik till äldre.
prometazin	<i>Lergigan</i>	25-50 vb	Undvik till äldre. Kan ges till gravida.
zopiklon*	<i>Zopiklon</i>	5-7,5 vb	Även till äldre.
klometiazol*	<i>Heminevrin</i>	300-600 vb	Enbart till äldre vid demens och konfusion.

* OBS! Beroendeframkallande, sätt slutdatum!

ÅNGESTSYNDROM

Skilj mellan normala krisreaktioner och patologisk ångest = ångestsyndrom. Fysisk aktivitet, psykologiska behandlingsmetoder och exponering bör ingå. Ångestsyndrom innefattar bl. a. följande: **paniksyndrom, social fobi, PTSD, GAD och specifikt fobi**. Även **tvångssyndrom** är associerat med ångest. **Specifikt fobi** t.ex. ormfobi saknar farmakologisk indikation: använd KBT. Tvång, PTSD och GAD kräver höga doser. Trappa upp till effekt eller oacceptabla biverkningar. Försiktig upptrappning vid paniksyndrom. Använd sertralin till äldre. Vid bristande effekt av SSRI vid tvångs- och paniksyndrom byt till klomipramin. Vid GAD byte till venlafaxin.

		Dos (mg)/dygn	
sertralin	<i>Sertralin</i>	50-200	
2:a handsval			
venlafaxin	<i>Venlafaxin depot</i>	75-300	Vid GAD. Vid högre dosering tillkommer noradrenerg effekt. Följ blodtrycket. Långsam utsättning.
klomipramin	<i>Klomipramin</i>	100-200	Undvik till äldre samt vid hjärt-kärlsjukdom. Toxiskt vid överdos.

ALKOHOLBEROENDE

Instrument för att identifiera riskbruk/skadligt bruk/beroende; **AUDIT** och **CAGE**

Abstinens (Se [Läkemedelsverkets behandlingsrekommendation](#) från 2010)

B-vitaminer	<i>Neurobion inj.</i>	Som profylax vid avgiftning ges 200 mg tiamin dagligen dvs 1 ampull 2 ggr dagligen i 4-7 dgr. OBS! 1:a sprutan ges innan mat eller glukosdropp, annars risk för alkoholel. hjärnskada. Tabletter har ingen effekt!
	<i>Beviplex forte</i>	Vid lindrig avgiftning.

Återfallsförebyggande behandling

Läkemedelsbehandling ges i kombination med återbesök, utvärdering av effekt, provtagning och återkoppling. Psykosocial behandling bör kunna erbjudas, t.ex.

Motivationshöjande Behandling (MET). Idag råder en betydande underförskrivning av läkemedel mot alkoholberoende. Kombinationsbehandling bör förbehållas vård vid Beroeendehet.

1:a handsval		Dos (mg)	
naltrexon	<i>Naltrexon</i>	50 1x1	Minskar alkoholsug. Minskar merbegär. Bra vid hereditet.
akamprosot	<i>Campral/Aotal</i>	333 3x2	Minskar alkoholsug. Bra vid ångest.
2:a handsval			
disulfiram	<i>Antabus</i>	200-400 3 ggr/v	Bra till motiverade personer när total nykterhet eftersträvas. Övervakat intag rekommenderas.
nalmefen	<i>Selincro EF</i>	18 1x1 vb	1-2 tim innan förmodad alkoholkonsumtion. Effekt mycket likartat Naltrexon.

Vid psykiatrisk samsjuklighet bör båda tillstånden behandlas samtidigt. SSRI-preparat har ingen effekt mot alkoholberoende, men det finns inga hinder för att använda dem vid samtidig ångest eller depression.

NIKOTINBEROENDE

Läkemedel kombineras gärna med stödkontakt.

Nikotinersättning Rf EF
Kombinera gärna plåster med tuggummi/sugtabletter initialt, dosera högt i början. Trappa ut. Se även sid. 3 **FÖRE FARMAKOLOGIEN**

vareniklin	<i>Champix</i>	25- /dygn	Då försök med nikotinersättning ej lyckats.
bupropion	<i>Zyban</i>	18- /dygn	

Jmf cigaretter (20 st)

55:-

Jmf nikotintuggummi 4 mg som kostar ungefär lika mycket som cigaretter.

EF=Ej förmån, ☒ =Byts ej, förskrivaren väljer, Rf=receptfritt
Cirkapris enligt TLV december 2018.

DEPRESSIVA TILLSTÅND

Vid mild och måttlig depression har inget antidepressivt preparat visat sig vara bättre än något annat.

Mild depression

Behöver ej antidepressiv behandling. Ge i första hand psykologisk behandling och råd om fysisk aktivitet.

Måttlig depression

1:a handsval		Dos (mg)/dygn	
sertralín	<i>Sertralín</i>	50-200	Vid dålig effekt trots adekvat dos, byt till annat SSRI-preparat.
escitalopram	<i>Escitalopram</i>	10-20	Maxdos till äldre 10 mg. Undvik komb. med Atarax (QT-förlängn.)

Vid preparatbyte använd:

		Dos (mg)/dygn	
mirtazapín	<i>Mirtazapín</i>	30-45	Startdos 30 mg. Kan vid behov kombineras med SSRI /SNRI. Beakta vikt uppgång. Sederande. Lämpligt vid samtidig sömnstörning.
venlafaxín	<i>Venlafaxín depot</i>	75-300	SNRI. Vid högre dosering tillkommer noradrenerg effekt. Följ blodtrycket. Långsam utsättning.

Telefonkontakt efter 1-2 veckor. Vid otillräcklig effekt doshöjning med ny uppföljning. Se till att patienten blir helt återställd - även till funktionsnivå - då risken för återfall annars är hög. Behandlingstid 6-12 mån vid förstängsdepression. Vid 2:a depressions-episoden krävs dubbel behandlingstid. Vid 3:e skovet överväg livslång behandling.

För behandling av utmattningssyndrom se [1177.se](#). Samtidig depression kan behandlas enligt ovan.

Svår depression

Om terapivikt efter två prövade preparat *eller* vanföreställningar *eller* suicidrisk kontakta psykiatrin. Patienten kan ha en bipolär depression där annan behandling krävs. Använd skattningsskalor (**MADRS-S**) för att följa patientens **beteendemått**, inte för diagnos.

PSYKOTISKA TILLSTÅND

För dementa patienter med psykos, se avsnitt **DEMENS**.

		Dos (mg)/dygn	
aripiprazol	<i>Aripiprazol</i>	10-30	Viktneutral, icke-sederande. Rekommenderad maxdos till äldre 15 mg. Kan som tillägg till olanzapin minska metabolt syndrom.
risperidon	<i>Risperidon</i>	2-6	Vid högre dos, risk för extrapyramidala biverkningar. Risk för prolaktinökning. Rekommenderad maxdos till äldre 1,5 mg.
olanzapín	<i>Olanzapín</i>	5-20	Obs! Kontrollera blodsocker, vikt och buk-omfång. Vid kraftigt viktökning (3-4 kg inom 4-6 veckor): byt preparat. Plasmanivåer kan sänkas (40%) av rökning eller dubblas vid rökstopp. Sederande. Rekommenderad maxdos till äldre 7,5 mg.

Se Läkemedelsverkets behandlingsrekommendation för långvarig smärta hos barn och vuxna.

VID NOCICEPTIV ELLER INFLAMMATORISK SMÄRTA

paracetamol *Paracetamol Rf*

NSAID (COX-hämmare)

Även om ett NSAID inte fungerar kan det vara av värde att testa ett annat NSAID. Coxiber kan övervägas för patienter med ökad risk för GI-blödningar och magsår.

Kortverkande med snabbt insättande effekt

ibuprofen *Ibuprofen Rf*
Brufen oral susp. ⚡
diklofenak injektion *Voltaren injektion*

Till barn > 6 månader.
Vid akut stensmärta.

Medellångverkande

naproxen *Naproxen Rf* Minst skadligt ur hjärt-kärlsynpunkt.

Långverkande med långsamt insättande effekt

ketoprofen *Orudis Retard* Preparat med fördröjd frisättning.

Opioider

Försiktig insättning vid nedsatt njurfunktion. Oxikodon är något mindre känslig för nedsatt njurfunktion än morfin, men dosanpassning kan behövas. Oxikodon är dyrare och bedöms ha ökad risk för beroendeteckning jämfört med morfin.

Vid behov av laxantia, se avsnitt [MAGE-TARM](#).

Svaga opioider

kodein + paracetamol *Paracetamol/Kodein* Försiktighet till äldre. Ej till barn < 12 år.
tramadol *Tramadol, Tramadol Retard* Bör sättas in långsamt. Undvik tramadol till äldre.

Starka opioider

1:a handsval
morfin *Morfin Meda tablett*

2:a handsval
oxikodon *Oxikodon tablett/kapsel* Motsvarar OxyNorm.
OxyNorm oral lösning

Långverkande opioider vid långvarig smärta

1:a handsval
morfin *Dolcontin depottablett*

2:a handsval
oxikodon *Oxikodon Depot depottablett/kapsel* Motsvarar OxyContin.

Opioidplåster

Vid sväljsvårigheter, nedsatt upptag från tarmen eller vid illamående/kräkning

buprenorfin *Buprenorfin depotplåster* Vid icke-maligna smärtor av måttlig intensitet. Motsvarar Norspan.
fentanyl *Fentanyl depotplåster* Stark opioid med hög dygnsdos i plåster. Vid cancerrelaterad smärta.

NEUROPATISK SMÄRTA

Perifer neuropatisk smärta

1:a handsval
gabapentin *Gabapentin* ⚡ Obs! Njurfunktion. Missbruk kan förekomma. Undvik till äldre.
amitriptylin *Amitriptylin*

2:a handsval
pregabalin *Pregabalin* ⚡ Obs! Njurfunktion. Narkotika-klassad. Motsvarar Lyrica. Tablett 30/60 mg.
duloxetin *Duloxetin*

Trigeminusneuralgi

karbamazepin *Tegretol* ⚡
Tegretol Retard ⚡

Central neuropatisk smärta - efter stroke

amitriptylin *Amitriptylin* Undvik till äldre.
pregabalin *Pregabalin* OBS! Njurfunktion. Narkotika-klassad. Motsvarar Lyrica.

LOKALBEDÖVNINGSMEDEL

Ytanestesi
lidokain *Xylocain Rf*
lidokain + prilokain *Tapin Rf* Motsvarar EMLA.

Injektion
lidokain *Xylocain* Kortverkande (< 1 h)
mepivakain *Carbocain* Medellångverk. (< 1,5 h)

GLUKOKORTIKOIDER

metylprednisolon *Depo-Medrol* Intraartikulär & mjukdelsinjektion

metylprednisolon + lidokain *Depo-Medrol cum lidocain* Mjukdelsinjektion, periartikulärt

triamcinolonhexacetonid *Lederspan* Intraartikulär injektion, stora leder. Lång duration, enligt erfarenhet.

betametason *Betapred* Kortison kan användas mot smärta vid skelett-, lever-, hjärnmetastaser, avancerad bukmetastaser och neuralgismärta vid cancer.

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, ⚡=Byts ej, förskrivaren väljer

SMÄRTA - INFLAMMATION - fortsättning

GIKT

Akutbehandling

1:a handsval

NSAID - se under rubriken NSAID   OBS! Kontraindikation vid hjärtsvikt och vid njursvikt.

2:a handsval

prednisolon   *Prednisolon*   Kort behandling (dagar) med 15-30 mg prednisolon per os eller kortison intraartikulärt.

kolkicin   *Colrefuz*   För dosering, se Fass.

Profylax med uratsänkande medel

1:a handsval

allopurinol   *Allopurinol*   Profylax kan övervägas redan efter första anfall.

2:a handsval

probenecid   *Probecid*   Kräver högt vätskeintag. Översamt vid eGFR < 50 ml/min/1,73m². OBS: Interaktioner.

SMÄRTBEHANDLING VID SAMTIDIG ANTIKOAGULANTIABEHANDLING

Kontinuerlig behandling med paracetamol (≥ 2g/dygn) till warfarin-behandlad patient kan ge förhöjt INR-värde och ökad blödningsrisk.

Kombinationen NSAID och antikoagulantia ska i möjligaste mån undvikas.

TÄNDER - MUNHÅLA

BAKTERIEKONTROLL I MUNHÅLA

Kompletterar och ersätter tandborstning under kortare tidsperiod. Används även vid stomatit av oklar genes.

klorhexidindigluconat + cetylpyridiumklorid   *GUM Paroex munskölj 0,12%*   Innehåller ej alkohol. Fri handelsvara, ej läkemedel. Kan ej skrivas på recept.

LOKAL SMÄRTLINDRING

lidokain   *Lidokainhydroklorid i Oral Cleaner APL Munsköljväska 5 mg/ml*

bensydamin   *Lidokain APL munhålepasta 5% Andolex munsköljväska*

ORAL CANDIDOS

nystatin   *Nystimex*   1-4 ml x 4, hög dos vid muntorrhet.

MUNVINKELRAGADER

mikonazol väteperoxid   *Daktar kräm Rf*   *Microcid Rf EF*   Är ofta blandinfektion. Kombinationsbehandling med mikonazol och väteperoxid rekommenderas.

HERPES LABIALIS

valaciklovir   *Valaciklovir tablett*   När egenvård ej räcker.

SVÅR AFTE

triamcinolon   *Triamcinolon APL pasta 0,1%*   Grupp II-steroid.

KARIESFÖREBYGGANDE

natriumfluorid   *Dentan Mint munsköljväska 0,2% Rf*

VID UTTALAD MUNTORRHET

äppelsyra   *Proxident Munspray salivstimulerande*   Fri handelsvara, ej läkemedel. Kan ej skrivas på recept. Se ovan.

solrosolja   *Proxident Munspray smörjande*

UROLOGI

EREKTIL DYSFUNKTION

sildenafil   *Sildenafil EF*   T_{1/2} 3-5 timmar

tadalafil   *Tadalafil EF*   T_{1/2} 17 timmar   Generiskt Cialis

OBS! Absolut kontraindikation är behandling med nitrater. Vid uteblivet resultat eller kontraindikation kan lokal behandling med Bondil, Caverject, Vitaros eller Invicorp provas. Injektioner är inte lämpligt vid behandling med antikoagulantia eller starka trombocythämmare.

ÖVERAKTIV BLÅSA

Använd inte farmakologisk behandling i första hand, se bakgrundsmaterial. Vid farmakologisk behandling bör effekten utvärderas efter fyra veckor. Sätt ut vid utebliven effekt.

tolterodin solifenacin   *Tolterodin depot Vesicare*   Inom förmån endast om tolterodin inte gett tillräcklig effekt.

Risk för förvirring hos äldre. Beakta även risk för ortostatisk hypotoni och fall. Muntorrhet är en vanlig biverkan. Rekommendera gärna regelbunden fluorsköljning. Vid symtom av överaktiv blåsa och coexisterande makro- eller mikroskopisk hematuri eller stor residualvolym bör utredning ske.

mirabegron   *Betmiga*   2:a handsval, när antikolinergika inte tolereras. Blodtryck ska mätas innan, och regelbundet under, behandling. Betydligt högre pris.

SYMTOMGIVANDE BENIGN PROSTATAHYPERPLASI

alfuzosin   *Alfuzosin*   Behandla i fyra veckor, därefter utvärdering.

Finasterid bör ses som ett specialistpreparat, då adekvat metod för bestämning av storlek på prostata saknas i primärvården. Differentialdiagnos prostatacancer.

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, =Byts ej, förskrivaren väljer

Arbetsverktyg www.seniormedicin.se.

Se **Indikatorer för god läkemedelsterapi hos äldre**, Socialstyrelsen.

1. Säkerställ korrekt indikation
2. **Ta alltid hänsyn till njurfunktionen vid förskrivning av läkemedel till äldre!**
Relativt eGFR i Cosmic är inte alltid tillförlitligt hos äldre. Beräkna hellre absolut eGFR. Se avsnitt **ÖVRIG INFORMATION**.
3. Utvärdera effekt av behandling fortlöpande
4. Ompröva om indikation kvarstår

HJÄRTA - KÄRL		
	Rekommendation	Undvik
Antikoagulation vid förmaksflimmer	1:a hand apixaban 2:a hand warfarin Avstå inte behandling enbart pga. hög ålder	ASA pga. otillräcklig effekt
Hjärtsvikt med nedsatt systolisk vänsterkammarmfunktion	Se avsnitt HJÄRTA-KÄRL . Avstå inte behandling enbart pga. hög ålder.	Digoxin pga. risk för intoxication vid nedsatt njurfunktion Enbart furosemid som basbehandling
Serumlipidsänkande läkemedel	<i>Sekundärprevention</i> Atorvastatin	Statin som primärprevention.
Ischemisk hjärtsjukdom	Se avsnitt HJÄRTA-KÄRL .	OBS! Omvärdera behov av långverkande nitroglycerin pga. risk för ortostatism
Hypertoni	Se avsnitt HJÄRTA-KÄRL .	Alfa1-receptorhämmare. Överväg dosjustering/ut-sättning av tiazider vid eGFR < 30 ml/min pga. risk för ortostatism/elektrolyttrubbning.

SMÄRTA		
	Rekommendation	Undvik
Nociceptiv smärta	<i>Lätt smärta</i> Paracetamol <i>Svår smärta</i> 1:a hand morfin 2:a hand oxikodon OBS! rutinmässig obstipationsbehandling	<i>Lätt smärta</i> NSAID, se avsnitt SMÄRTA OCH INFLAMMATION <i>Svår smärta</i> Svaga opioider pga. konfusionsrisk ex. tramadol, kodein

SMÄRTA forts.	Rekommendation	Undvik
Neurogen smärta	1:a hand gabapentin 2:a hand pregabalin duloxetin OBS! Dosjustera gabapentin/pregabalin vid nedsatt njurfunktion.	Amitriptylin pga. risk för antikolinerga biverkningar

PSYKIATRI	Rekommendation	Undvik
Depression	Sertralin Mirtazapin	Långtidsbehandling utan utvärdering. Risk för hyponatremi och QTc-förlängning. Även risk för GI-blödning med SSRI. Tricykliska antidepressiva.
Oro och Ångest	<i>Mer än tillfälliga symtom</i> Sertralin <i>Tillfälliga symtom</i> Oxascand	Bensodiazepiner med <i>lång</i> halveringstid Atarax (Hydroxizin) Theralen (alimemazin) Lergigan (prometazin) Neuroleptika
Sömnstörning	Icke-farmakologisk behandling Zopiklon för tillfälligt bruk/intermittent behandling i svårare fall Mirtazapin vid samtidig depression	Propavan (Propiomazin) Långtidsbehandling med Zopiklon (>4 veckor)

MINDRE LÄMPLIGT TILL ÄLDRE

Bensodiazepiner med *lång* halveringstid (diazepam, nitrazepam, flunitrazepam)

Antikolinerga läkemedel

- Medel mot överaktiv blåsa
- Atarax (hydroxizin), Theralen (alimemazin), Lergigan (prometazin)
- Tricykliska antidepressiva

Tramadol

Propavan (propiomazin)

Glibenklamid

Kodein

ÖGON

- **Antibiotika fucidinsyra** *Fucithalmic ögonsalva* Antibiotika ska ej användas som smörjande.
- **kloramfenikol** *Kloramfenikol Santen ögonsalva/ögondrr*
Kloramfenikol Santen ögondrr endosförp. Vid överkänslighet mot salvan eller dropparna i flaska.
- **Antiallergiska ögon** - se avsnitt **ALLERGI**
- **Tårsubstitut** - Endast vid vissa diagnoser (t.ex. Sjögrens syndrom) kan tårsubstitut receptförskrivnas med förmån.
- **carbomer** *Viscotears ögongel i tub* Rf Innehåller konserveringsmedel.
Oftagel ögongel endosförp. Rf Fritt från konserveringsmedel.
- **hypromellos** *Artelac ögondrr i flaska* Rf Innehåller konserveringsmedel.
Hyprosan ögondrr i flaska Rf Fritt från konserveringsmedel.

ÖRON, NÄSA, HALS

EXTERN OTIT

- **oxitetracyklin + hydrokortison + polymyxin B** *Terracortril med Polymyxin B* Förstahandsbehandling
örondroppar
- **hydrokortisonbutyrat** *Locoid kutan lösning* Vid hörselgångseksem utan infektionstecken.
- **betametason** *Betnovat kutan lösning* Vid svår, recidiverande extern otit hos patient med hel trumhinna. 7-10 dagar.
- **ättiksyra + aluminiumacetat + aluminiumacetotartrat** *Otinova* Vid kronisk extern otit med svamp.
Ej vid trumhinneperforation. Fri handelsvara, ej läkemedel. Kan ej skrivas på recept.

ALLERGISK RINIT - se avsnitt **ALLERGI**

VASOMOTORISK RINIT/NÄSPOLYPER

- **mometason** *Mometason Rf* Nasonex-generika.

Rf=Finns receptfritt, EF=Ej förmån, ↔=Byts ej, förskrivaren väljer

TILLFÄLLIGT UPPEHÅLL VID RISK FÖR INTORKNING

Vid hastigt påkommet tillstånd med vätskeförluster (t ex diarré, kräkningar, feber > 38°C, otillräckligt mat- eller vätskeintag eller värmebölja) kan vissa läkemedel förvärra situationen genom sin verkningsmekanism. Sekundärt till dehydrering ses ofta akut försämrad njurfunktion, som i sin tur kan leda till ackumulering av läkemedel i kroppen och överdosering. Det kan vara lämpligt med ett tillfälligt uppehåll med vissa läkemedel, tills patientens status förbättrats. Vid återinsättning, överväg lägre dosering.

Exempel på vanliga läkemedel som bör undvikas vid dehydrering:

ACE-hämmare

Angiotensinreceptorblockare (ARB) och Entresto

COX-hämmare = NSAID

Digoxin

GLP-1-analoger (t ex Victoza)

Metformin*

SGLT2-hämmare (t ex Forxiga, Jardiance)**

* *risk för laktacidosis*

** *risk för atypisk ketoacidosis (utan mycket högt blodsocker)*

Vid behandling med antikoagulantia, skarp övervakningen av antikoagulantiaeffekten.

För mer utförlig information, se dokument ["Tillfälligt uppehåll med läkemedel..."](#) på Läkemedelskommitténs hemsida regionkalmar.se/samarbetsportalen/vardriktlinjer/lakemedel.

BEDÖMA LÄKEMEDELSTUDIER

"Tänk på detta när du bedömer läkemedelsstudier" har fått ge plats för annan information.

Dokumentet går att hitta på Läkemedelskommitténs hemsida (regionkalmar.se/samarbetsportalen/vardriktlinjer/lakemedel).

Lathundar och checklistor → Fördjupad information

LÄKEMEDEL FÖR KOMMUNALA FÖRRÅD I KALMAR LÄN

Beställning sker via ApoEx webb-beställningstjänst.

Indikation och generiskt namn	Preparatnamn, beredningsform, styrka
Akut allergisk reaktion	
betametason	Betapred inj. vätska 4 mg/ml
betametason	Betapred tabletter 0,5 mg
desloratadin	Desloratadin tabletter 5 mg
epinefrin	Adrenalin inj.vätska 1 mg/ml
epinefrin	Emerade inj.vätska 300 mikrog/dos
epinefrin	Emerade inj.vätska 500 mikrog/dos
Akut astma	
betametason	Betapred tabletter 0,5 mg
salbutamol spacer	Airomir inhal.spray 0,1 mg/dos Optichamber Diamond kammare/mask
Akut hjärtsvikt, lungödem	
furosemid	Furix inj.vätska 10 mg/ml
furosemid	Furosemid tabletter 40 mg
glycerylnitrat	Glytrin spray 0,4 mg/dos
morfinhydroklorid	Morfin inj.vätska 10 mg/ml
Hjärtsvikt	
metolazon	Metolazon tabletter 5 mg
Antikoagulantia	
tinzaparin	Innohep förfylld spruta 4500 anti-Xa IE
Bakteriell infektion	
doxycyklin	Doxycyklin tabletter 100 mg
fenoximetylpc (PcV)	Kåvepenin dosgranulat 250 mg
fenoximetylpc (PcV)	Fenoximetylpenicillin tabletter 1 g
pivmecillinam	Selexid tabletter 200 mg
nitrofurantoin	Nitrofurantoin tabletter 50 mg
flukloxacillin	Flucloxacillin tabletter 500 mg
Diabetes	
glukagon	Glucagon, pulver och vätska till inj. vätska (I+II) 1 mg
glukos	Glukos inj.vätska 300 mg/ml
insulin	Novorapid Pen/cylinderampull 100 E/ml
Illamående och kräkning	
metoklopramid	Metoklopramid tablett 10 mg
Krampanfall	
diazepam	Stesolid prefill rektalspruta, 5 mg /ml (10 mg)

Indikation och generiskt namn	Preparatnamn, beredningsform, styrka
Laxermedel	
makrogol	Movicol
dokusat/sorbitol	Klyx rektallösning
Lätt till måttlig smärta	
paracetamol	Alvedon tabletter 500 mg
paracetamol	Alvedon Brustablett 500 mg
paracetamol	Paracetamol Evolan supp 1 g
Sömnbesvär	
zopiklon	Zopiklon tabletter 5 mg
Sömnbesvär, ångest eller akuta psykosymtom hos dementa	
oxazepam	Oxascand tabletter 5 mg
klometiazol	Heminevrin kapslar 300 mg
klometiazol	Heminevrin oral lösning 50 mg/ml
risperidon	Risperidon tabl 0,5 mg
Palliativ vård: Ångest, oro	
oxazepam	Oxascand tabletter 5 mg
midazolam	Midazolam inj 5 mg/ml
Palliativ vård: Smärta	
morfinhydroklorid	Morfin tabletter 10 mg
morfinhydroklorid	Morfin inj.vätska 10 mg/ml
hydromorfon	Palladon inj.vätska 10 mg/ml
Palliativ vård: Vid ökad slemproduktion i luftvägarna	
glykopyrron	Robinul inj.vätska 0,2 mg/ml
Palliativ vård: Illamående	
haloperidol	Haldol inj.vätska 5 mg/ml
Desinfektion av hud	
klorhexidin	Klorhexidinsprit 5 mg/ml
Ytanestesi av slemhinnor	
lidokain	Xylocain gel 2 %
Spädningsvätskor	
natriumklorid steril vatten	Natriumklorid, inj.vätska Sterilt vatten, inj.vätska
Spolvätskor (ej läkemedel)	
klorhexidin	Spolvätska 0,2 mg/ml, bälgampull
natriumklorid steril vatten	Spolvätska Spolvätska

TIPS OCH TRIX MED LÄKEMEDELSMALLAR I COSMIC

Mallsökning kan göras på många sätt:

Läkemedelsnamn:

Sök efter

på

Sökresultat: 11 Mallar

Ordinationsorsak:

Sök efter

Sökresultat: 9 Mallar

Diagnos/behandlingsorsak:

Sök efter

Sökresultat: 43 Mallar

Administrationssätt:

Sök efter

Sökresultat: 17 Mallar

Är preparatet på licens eller ex tempore?

Markera Icke godkända läkemedel!

Sök efter

på

Filtrera fram en hanterbar mängd:

Sök efter

på

Sökresultat: 59 Mallar

Sök efter

på

Sökresultat: 11 Mallar

Sortera på t ex ordinationsorsak för att få bättre översikt

Exemplet utgår från att sökningen filtrerats på kroppsvikt minst 20 kg.

Sök efter

på

Sökresultat: 13 Mallar

Ordinationsorsak	
Mot borreliainfektion	PED Fenoximetylpenicillin 100mg/ml mixt; 7,5mlx3i10d (20-30kg, B
Mot borreliainfektion	PED Fenoximetylpenicillin 250mg/ml mixt; 3mlx3i10d (20-30kg, B
Mot borreliainfektion	PED Fenoximetylpenicillin 800mg tabl; 1x3i10d (20-30kg, Borrelli
Mot halsfluss	PED Fenoximetylpenicillin 100mg/ml mixt; 5mlx3i10d (20-40kg, F
Mot halsfluss	PED Fenoximetylpenicillin 500 mg tabl; 1x3i10d (20-40kg, Faryng

Favoritmarkera regelbundet använda mallar

	Produkt		
in) PV + HSF	Kåvepenin	1	★
penin, Tikacillin) PV	Kåvepenin	1	★
openin, Tikacillin) PV	Kåvepenin	1	★
cillin) PV	Kåvepenin	1	★

Gamla favoriter återfinns på favoritknappen

Sök efter

på

Bakgrund:

Den allra största källan till utsläpp i naturen är läkemedel som haft sin verkan i patienten och därefter släpps ut via urin/faeces. Läkemedel som släpps ut i naturen renas inte fullt ut i reningsverk. Olika substanser har olika påverkan på miljön.

Tips för minimal miljöpåverkan av läkemedel

- Överväg alltid om läkemedel är nödvändigt
- Gör läkemedelsgenomgångar
- Förskriv inte mer än beräknad åtgång. Begränsa rekvisivering för att minska lagerhållningen.
- Överväg alltid startförpackning vid nyförskrivning
- Följ nationella rekommendationer för användning av antibiotika (STRAMA)
- Kasserera läkemedelsavfall rätt, ej i sopor. Påminn patienter om att lämna alla överblivna läkemedel till apotek (i genomskinlig påse).
- Hantera förbrukade läkemedelsplåster, salvtuber, vaginalinlägg och inhalatorer som läkemedelsavfall, då stor mängd läkemedel kvarstår efter behandling.

Hur kasserar jag läkemedel på rätt sätt?

Inom vården ska överblivna och använda läkemedel läggas i särskilt kärl för läkemedelsavfall. Se landstingets rutin för hantering av läkemedelsavfall! Hushållen ska lämna in sitt läkemedelsavfall till apotek. Spola inte ner läkemedel i avlopp och lägg dem inte i soporna.

Regionen Kalmar läns rutin för hantering av läkemedelsavfall hittas på Navet på följande plats:

[navet/Vardstod/Lakemedel/Lakemedel-inom-varden/lakemedelsforsorjning/Lakemedelsavfall/](#)

Mer miljöinformation:

[www.lakemedelsboken.se](#): Läkemedelsboken, kapitel Läkemedel och miljö.

[www.janusinfo.se](#): Region Stockholms läns sidor om läkemedel och miljö.

[www.fass.se](#): Miljöinformation i FASS.

[www.mistrapharma.se](#): Ett avslutat svenskt projekt som arbetat med att finna de mest miljöfarliga läkemedelssubstanserna. Bra länkar till föreläsningar, böcker och broschyrer inom området.

(Se [Läkemedelsnytt 2019 nr 1](#))

1. God hushållning – följ Läkemedelskommitténs spartips.
2. Antikoagulantia till patienter med förmaksflimmer och riskfaktorer för stroke.
3. Benspecifika läkemedel vid osteoporos med ökad frakturrisik, enligt aktuellt vårdprogram.
4. Hög följsamhet till [STRAMAs behandlingsrekommendationer för infektioner i öppen vård](#).
5. Minskad förskrivning av ICS till KOL-patienter (GOLD A-C) utan exacerbationer senaste 2 åren.
6. Minskad förskrivning av sömnmedel. Välj små förpackningar.
7. Låg förskrivning av "mindre lämpliga" läkemedel till äldre.
8. Inte hydroxizin (Atarax) eller glibenklamid till äldre.

RÅD OM RECEPTFRIA LÄKEMEDEL

En [sammanställning av vanliga receptfria läkemedel](#) vid allergi, hudbesvär och andra åkommor finns på Läkemedelskommitténs hemsida ([regionkalmar.se/samarbetsportalen/vardriktlinjer/lakemedel](#)).

Recept bör inte utfärdas vid:

- Sjukdom av egenvårdskaraktär som beräknas gå över inom 4 veckor.
- Egenvård utan sjukdom som orsak.

ÖVRIG INFORMATION

Rekommenderade Läkemedel 2019

Elektronisk version av listan finns:

1. I Cosmic, i menyn under Läkemedel. Markera gärna som favorit.
2. På Läkemedelskommitténs hemsida*.

På hemsidan finns även bakgrundsmaterial till olika terapiområden.

Råd om receptfria läkemedel

[Riktlinjer och förslag](#) på preparatval finns på Läkemedelskommitténs hemsida*.

Information till nyanställda läkare

En [sammanfattning av viktig information och goda råd](#) till nya (och gamla) förskrivare. Finns på Läkemedelskommitténs hemsida*.

Biverkningsrapportering

Blankett för biverkningsrapportering finns i Cosmic, under fliken för blanketter och formulär. Även på [Läkemedelsverkets hemsida](#).

Vanliga C- och D-interaktioner (farliga läkemedelskombinationer)

Se [Lathund för kliniskt betydelsefulla interaktioner](#) på Läkemedelskommitténs hemsida*.

Interaktioner med naturläkemedel

Se Janusmed interaktionsdatabas på www.janusinfo.se/Beslutsstod/Janusmed-interaktioner-och-riskprofil/

Skattning av absolut eGFR (ml/min)

Beräkna absolut eGFR från relativ eGFR, samt värde för kroppsytta. Kalkylator finns på www.egfr.se/eGFRse.html

Kroppsytta, beräkning enligt Dubois och Dubois (1916)

$S = M^{0,425} \times H^{0,725} \times 71,84$ (S: Kroppsytta i cm^2 , M: vikt i kg, H: längd i cm)

Kalkylator finns på icd.internetmedicin.se/yta

Läkemedelskommittén

Ellen Vinge, ordf, speciallistläkare, Regionstaben. Telefon 0480-840 46.

* regionkalmar.se/samarbetsportalen/vardriktlinjer/lakemedel

Glöm inte att lägga till raden DOSPATIENT i läkemedelslistan, om din patient får dosdispenserade läkemedel!

☐	Aktuella läkemedelsbehandlingar
☐	_DOSPATIENT - se Pascal förskriv... Enligt särskild ordination

KONTAKTUPPGIFTER

TILL LÄKEMEDELSSEKTIONEN,

LÄKEMEDELSLEVERANTÖR OCH DOSLEVERANTÖR

För frågor kring läkemedelsleveranser till vården kontakta

ApoEx ..... 010 - 101 80 56
apokalmar@apoex.se

För information och riktlinjer för dosförpackade läkemedel

Se regionkalmar.se/samarbetsportalen/vardriktlinjer/lakemedel

För kontakt med dosleverantör

Apotekstjänst Sverige AB
Öppet vardagar kl. 8 - 17
Telefon: 010 - 221 69 70
E-post: kundtjanst@apotekstjanst.se

För läkemedelsrelaterade frågor (som ej rör leveranser) kontakta

Läkemedelssektionen .....0480 - 847 26
(Må - fr kl. 8-16, lunchstängt kl. 12:30-13.)

Vid fel på eller förslag till ändring av

Läkemedelsmallar i Cosmic

lakemedelsmallar@regionkalmar.se
Vid akutfall med risk för patientskada, ring 0480-847 26.

För e-mail till Läkemedelskommittén

lakemedel@regionkalmar.se

För makulering av recept

Makulera receptet i Cosmic. Se sid 15.

Spartips för god hushållning

Apoteken får inte byta ut antiepileptika, inhalationsläkemedel eller biologiska läkemedel.

När doktorn själv måste välja, välj då likvärdigt preparat med lägre pris.

- **Pregabalin** i stället för Lyrica
- **Levetiracetam** i stället för Keppra
- **Braltus** i stället för Spiriva Handihaler
- **Bufomix** i stället för Symbicort
- **Abasaglar** i stället för Lantus
- **Insulin lispro** i stället för Humalog
- **Insuman Basal** i stället för Insulatard/Humulin NPH
- **Ritemvia** eller **Rixathon** i stället för Mabthera

Läkemedel som dragits ut ur läkemedelsförmånen får inte bytas ut av apoteken. Välj likvärdigt, billigare preparat med högkostnadsskydd!

Några exempel:

- **Ezetimib** i stället för Ezetrol
- **Klozapin** i stället för Leponex
- **Oxascand** i stället för Sobril
- **Desogestrel** i stället för Cerazette

OBS! Gäller även för ordination i Pascal.